

Petaca Daniela Maria

Anton Gina

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i I-to klàsa

*

Matematică și explorarea mediului, clasa a I

ANDER

I. E naturàlo gina kaθar 0 k-o 100

1. Formisaripen, xramosaripen, komparácia e naturàlo gina kaθar o 0 k-o 31.....	4
2. Formisaripen, xramosaripen, e naturàlo gina kaj si len žute/bižute 31 k-o 100.....	6
3. O kidàripen thaj o tiknederipen e naturalone ginenqe maškar o 0 k-o 100.....	8
4. O kidàripen thaj o tiknederipen e naturalone ginenqe kaθar o 0 k-o 100, vi thaj bi te nakhel pes o òrdino.....	10
5. O kidàripen thaj o tiknederipen kaθar o 0 k-o 100. I pròba.....	12
6. Evaluàcia.....	15

II. E naturàlo gina kaθar 0 k-o 100

1. Problème save rezolvisaripen anθ-i jekh vi maj but operàcia/ginavipen.....	17
2. Evaluàcia.....	25

III. Geometrikane figură thaj kòrpură

1. I pozícia e obiektoşqo: vorta, horizontàlo, obliko.....	27
2. I pozícia e obiektoşqo: andre, avri.....	30
3. O štarrigalo, o vortaštarrigalo, reprezentisarel grafikanes.....	33
4. O trinrigalo, truj.....	36
5. O kùbo, cílindro, kùboido, sfèra.....	37

IV. O Mapipen

1. O Lunžipen centrimètro.....	39
2. O Šajnipen- stàndardo unitèta- o lítro	41
3. O Tímpo- éaso	42
4. O Tímpo- o dives, o kurko, o éhon, o berś	43
5. O Tímpo- berśivaxt/anotímpo	44
6. O love- e banknòte thaj monède	46

V. O Žanglipen Živipnasqo

1. O korpo e manuśesqo: i godī, o ilo, o buke.....	48
2. Palal àl plànte/votană	49
3. Palal àl Živutre	51
4. Palal àl Živutre thaj plànte	53
5. Evaluàcia	55

VI. O Žanglipen/E sikavimata e Phuvăqe

1. I Phuv.....	57
2. I transformácia e panesqi – solidifikaripen.....	64

UNIUNEA EUROPEANĂ

3.	I transformácia e panesqi – bilövipen	66
4.	I transformácia e panesqi - Evaporacie	68
5.	I transformácia e panesqi - O Kiravipen	70
6.	I transformácia e panesqi - O Kondensaripen.....	72
7.	O Universo	74
8.	O kham, i sursá tatimnasθar thaj dudásθar.....	76
9.	Evaluàcia	80

VII. E fizikane Žanglimata

1.	O vesto peripen e korporenqe.....	86
2.	E energiaqe fòrme	96
3.	E energiaqe sùrse	98

VIII.	Rekapitulàcia	102
-------	---------------------	-----

UNIUNEA EUROPEANĂ

5. Xulav e gina palal o dino modèlo: 18, 27, 24, 30

22

18

27

24

30

20

2

6. Xramosar kaθar o maj tikno k-o maj baro e gina save na si len zute kaθar o 0 k-o 30!

.....

7. Xramosar kaθar o maj baro k-o maj tikno e gina save si len zute kaθar o 0 k-o 30!

.....

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

E siklãripnasqi unitèta: E naturàlo gina kaθar 0 k-o 100

I lèkcia: O kidãripen thaj o tiknederipen e naturalone ginenqe maškar o 0 k-o 10

Specifikàne kompetènqe: 1.1, 1.2, 1.3, 1.4

Butãqi fiša

1. Ginav thaj xramosar o rezultàto! Palal kadaja, paruv e gina te dikhes kana o rezultàto si sa kadja!

$2 + 5 =$

$4 + 6 =$

$10 + 0 =$

$5 + 2 =$

$6 + 4 =$

$3 + 7 =$

$7 + 3 =$

$1 + 9 =$

2. Pher!

	2		4		6		8		10
	9		7		5		3		1

3. Ginav thaj alosar o éacó rezultàto!

$3 + 4 =$

$1 + 7 =$

$2 + 4 =$

$5 + 5 =$

$2 + 3 =$

10, 6, 8, 7, 5

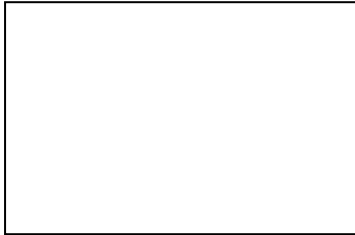

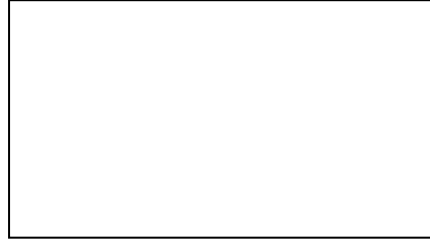

2. Thos i patrin/papir anθ-i pozicia:

A. Vorta

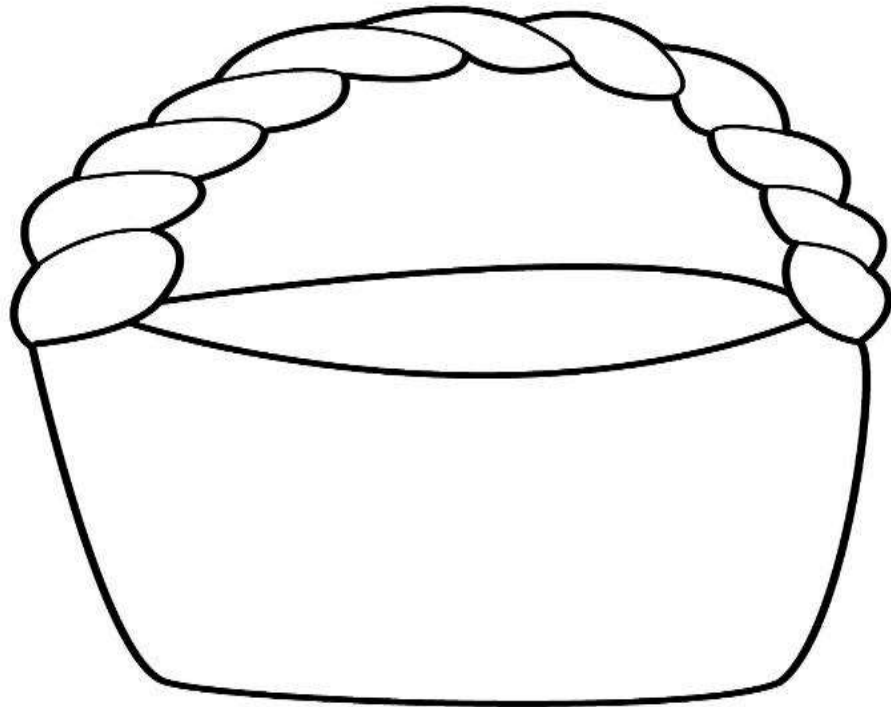
B. Horizontàlo

C. Obliko

3. Cítre i sevli e vortutne thaj horizontàlutne rovlórrença.

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

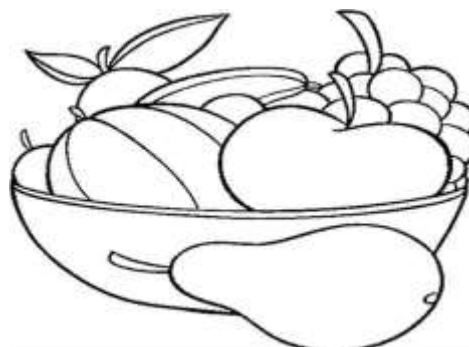
E siklãripnasqi uniteta: Geometrikane figurã thaj kòrpurã

I lèkcia: I pozicia e obiektoşqo: andre, avri

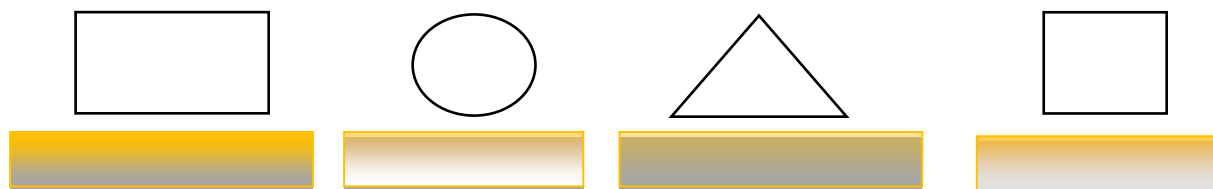
Specifikàne kompetènca: 2.1, 2.2,

Butãqi fişa

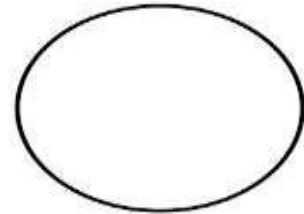
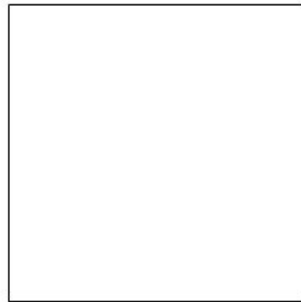
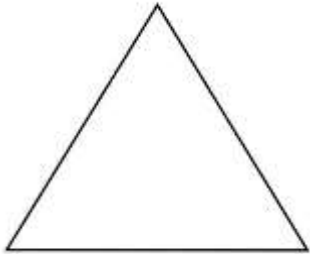
1. Rangãr loleça e frukturã andral thaj galbenoça e frukturã avrãl.

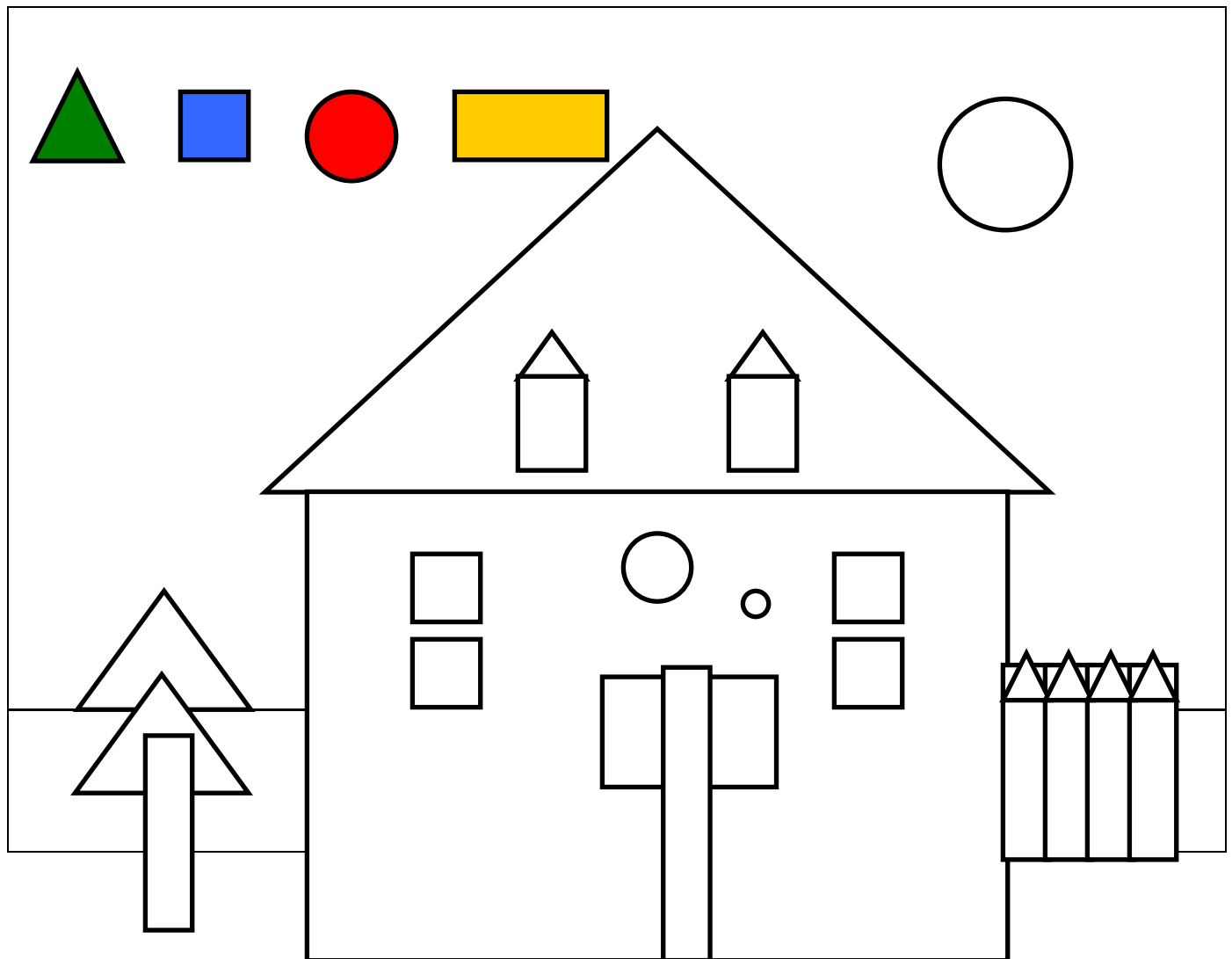
2. Dikh e cìtre thaj xramosar lenqe anava:

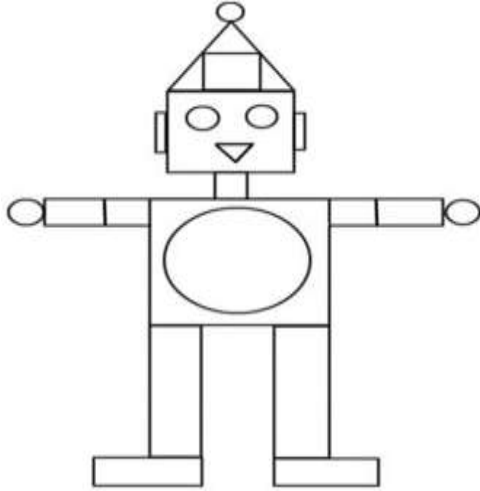
3. Cítre andral jekh frúkto thaj avrál jekh luludí.

4. Rangăr e geometrikane fòrme palal o mòdelo thaj ginav sode si andral thaj sode si avrál.

5. Dikh o robòto e Florinosqo thaj xramosar anθ-o tabèlo sode geometrikane fòrme si andral thaj sode si avrål.

geometrikane fòrme	andral	avrål
vòrtaštarrigalo		
truj		
trinrigalo		
štarrigalo		

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

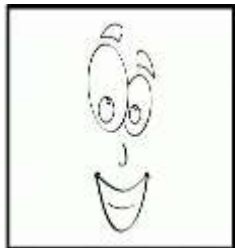
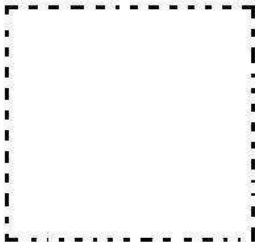

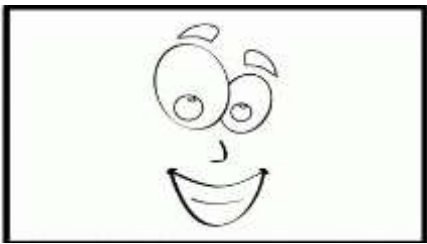

E siklãripnasqi uniteta: Geometrikane figurã thaj kòrpurã

I lèkcia: *O starrigalo, o vortaštarrigalo, reprezentisarel grafikanes :*

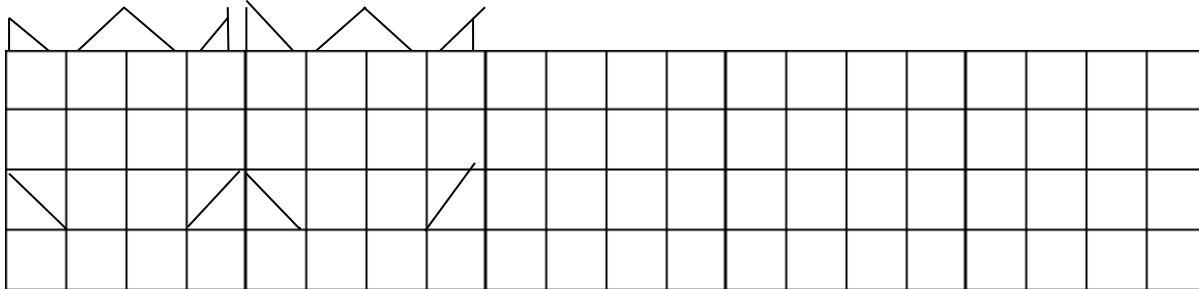
Specifikàne kompetènçe: 2.1, 2.2,

Butãqi fiša

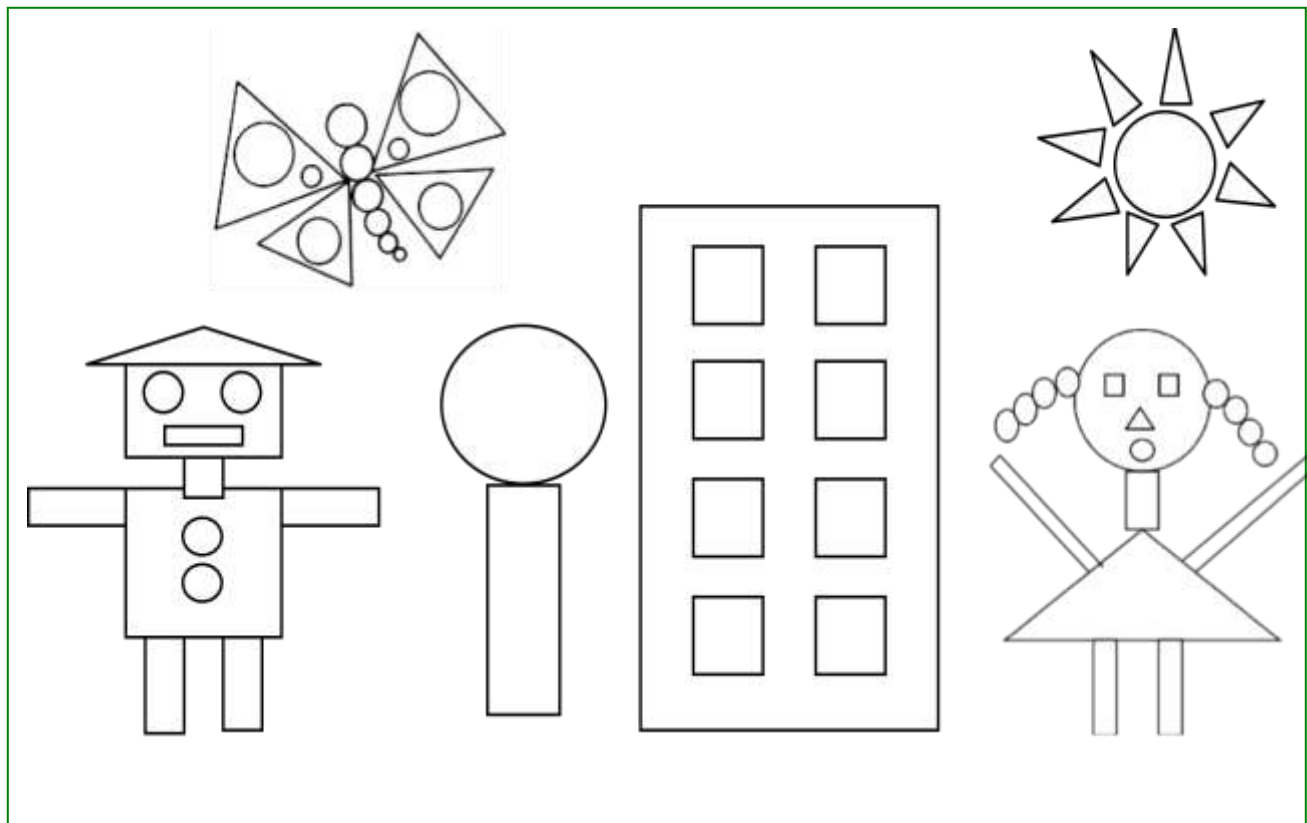
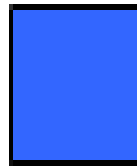
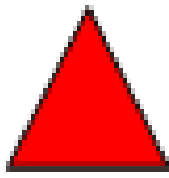
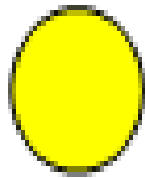
1. Ker vi tu!

Rangãr	Cirde	Kide
		
		

2. Dik i regùla thaj xramosar maj dur te cítres:

3. Rangãr e geometrikane fôrme palal o modêlo:

I matemàtica thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

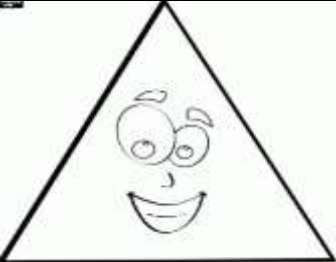
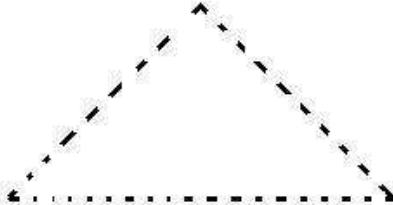

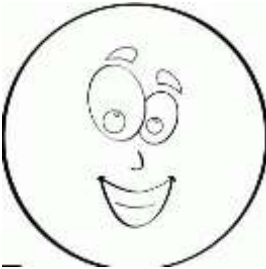

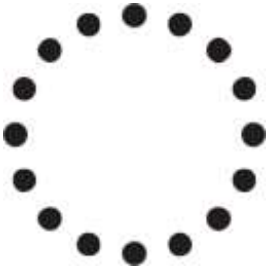
E siklãripnasqi uniteta: Geometrikane figurã thaj kòrpurã

I lèkcia: *O trinrigalo, truj,*

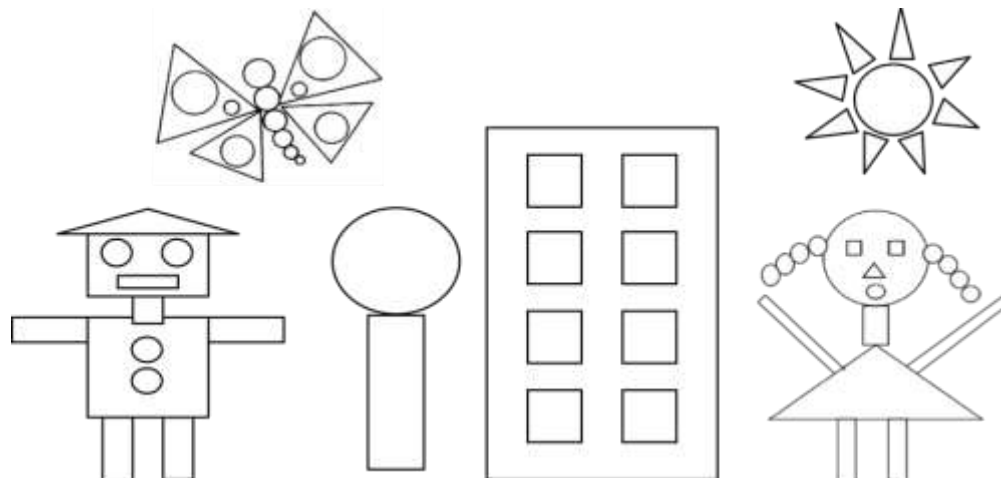
Specifikàne kompetènca: 2.1, 2.2,

Butãqi fisa

1. Ker vi tu!

Rangãr	Cirde	Kide
		
		

2. Rangãr e geometrikane figurã palal o modèlo:

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

E siklãripnasqi uniteta: Geometrikane figurã thaj kòrpurã

I lèkcia: O kùbo, òilindro, kùboido, sfèra

Specifikàne kompetènca: 2.1, 2.2,

Butãqi fisa

1. Save geometrikane kòrpurã miaziven e obièkturã?

si _____

si _____

si _____

si _____

2. Alosar thaj xramosar anθ-o tabèlo e anavãrimata obièkturã palal so fòrme si len fiesaves

kùbo	kùboido	sfèra	òilindro	kòno
		<i>golni</i>		

UNIUNEA EUROPEANĂ

I matemàtica thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

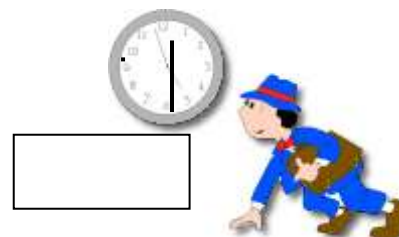
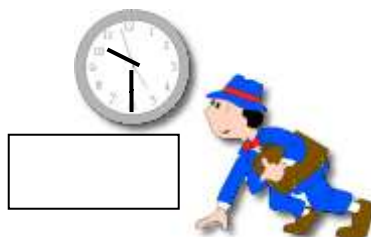
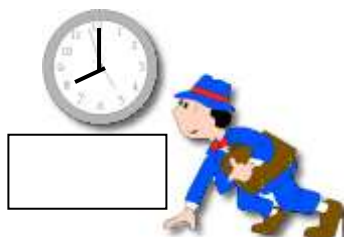
E siklãripnasqi unitèta: O Mapipen

I lèkcia: O Tímpo- çaso

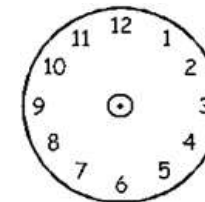
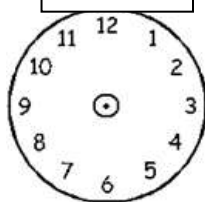
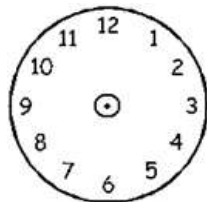
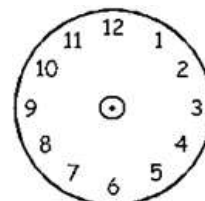
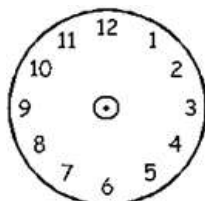
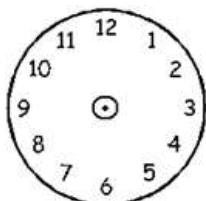
Specifikàne kompetènçe: 1.3, 6.2

Butãqi fisa

1. Xramosar savi òra sikavel fiesavo çaso?

2. Cítre I òra savi sikavel sarkon çaso!

3. Phandes sar trebal:

- jekh kurko
- jekh òra
- jekh minùto
- jekh dives
- 24 òre
- 7 dësa
- 60 sekunde
- 60 minùtura

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

E siklãripnasqi uniteta: O Mapipen

I lèkcia: O Tímpo- o dives, o kurko, o óhon, o bers

Specifikàne kompetènca: 1.3, 6.2

Butãqi fisa

1. Pher:

Jekh òra si la ..... minùturã.

Jekh dives si les .....òre.

7 divesa kerel jekh .....

Jekh bers si les ..... óhona,..... vaj ..... divesa.

2. Pher o tabèlo maj tele:

palei3	i3	adēs	texara	avertexara
		zójne		
	savatone			
			marcine	

3. I Maria astarel te kerel e tème k-i òra 16.00 thaj agorisarel palal 2 òre thaj pas, adikã k-i òra:

- a) 18 thaj 30 minùturã;   b) 14 thaj 15 minùturã;   c) 18.00

4. Jekh trèno telãrdãs anθar I Alba Iulia thaj areslãs k-o Bukuresti k-i òra 18.30, palal so gelãs 3 òre thaj pas. Anθar I Alba Iulia o trèno telãrdãs k-i òra:

- a) 16 thaj pas;   b) 15 thaj 30 minùturã;   c) 15.00.

5. Ginav:

3 kurke = ? dēsa

3 kurke = ... dēsa

2 dēsa thaj 7 òre = ? òre

2 zile thaj 7 ore = ... ore

3 òre thaj pas = ? minùturã

3 òre thaj pas = ... minùturã

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

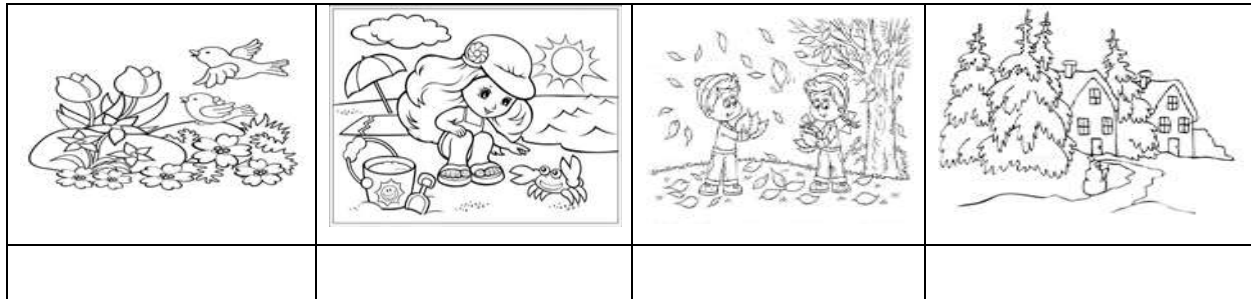
E siklãripnasqi uniteta: O Mapipen

I lèkcia: O Tímpo- bersívaxt/ano tímpo

Specifikàne kompetènçe: 1.3, 6.2

Butãqi fisa

1. Dikh k-e imagine thaj xramosar savo bersívaxt si!

2. Save si e çhona fiesave barsívaxtesqe e beršesqo? Anθ-o savo çhon bijandãn tu ?

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

E siklãripnasqi uniteta: O žanglipen živipnasqo

I lèkcia: O korpo e manuśesqo: i godĩ, o ilo, o buke

Specifikàne kompetènca: 1.3, 1.4, 3.1.

Butãqi fiśa

1. Cĩrde jekh lĩnia k-e godĩ, ilo, buke, perr, labarindoj e verver ranga.

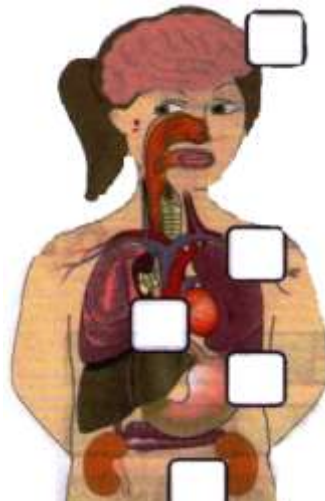

2. Ker jekh phandipen maśkar e organe thaj lenqo ròlo.

GODĨ	* spidel o rat anθ-o organizmo
ILO	* ristãrel phurdãripen
BUKE	* den avri bilabãrde e substãnce
PARNE BUKE	* koordinisarel o aktivipen sastesqo orgãnizmo

3. Xramosar o anavãripen andrutne orgãnenqe thaj xramosar i laçi cifra anθ-o kherorro paśal fiesavo andrutno orgãno.

1. _____, 2. _____, 3. _____,
4. _____, 5. _____

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

E siklãripnasqi unitèta: O Źanglipen Źivipnasqo *ŖtiinŹele vieŹii*

I lèkcia: Palal àl plànte/votanã

Specifikàne kompetènca: 1.3, 1.4, 3.1

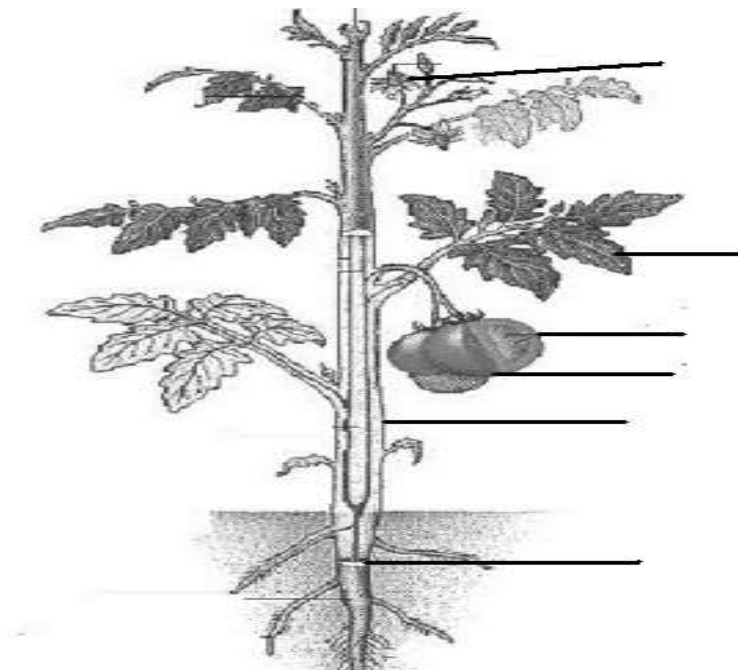
Butãqi fiŖa

1. Save si e votanãqe/plànte riga? Xramosar o anavãripen anŹar i imãgina.

Patrinã
Darin

Frũkto
Luludã

Koçaj
Sumũnce

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

2. Sikav o ròlo e rigenqe kaj si la jekh votani/plànta, save si anθ-e imàgine!

	Anavăripen	Ròlo
		
		
		
		

3. Arakh o gin savo garavel pes palal e imagine thaj rezolvisar!

$$\begin{array}{rclcl}
 \text{Yellow flower} & + & \text{Yellow flower} & = & 80 \\
 \text{Yellow flower} & - & \text{Red flower} & = & 30 \\
 \text{Red flower} & + & \text{Stem} & = & 70 \\
 \text{Yellow flower} & = & ? & & \text{Red flower} = ? \quad \text{Stem} = ?
 \end{array}$$

4. Arakh o gin so angaravel pes palal e imàgine, kerindoj pativ e imàgine kòdo anθ-e k

$$\begin{array}{rclcl}
 \text{Stem} & + & \text{Stem} & + & \text{Stem} & = & 60 \\
 \text{Stem} & + & \text{Stem} & + & \text{Yellow flower} & = & 50 \\
 \text{Red flower} & + & \text{Yellow flower} & + & \text{Stem} & = & 90 \\
 \text{Stem} & = & ? & & \text{Yellow flower} = ? & & \text{Red flower} = ?
 \end{array}$$

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

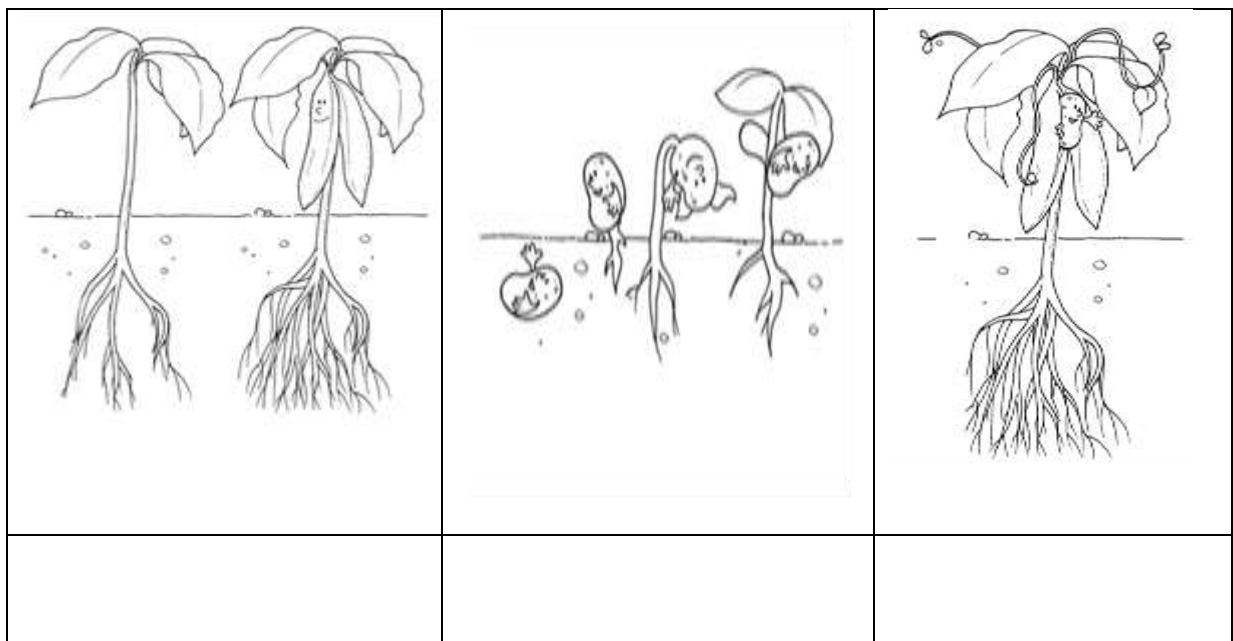
E siklãripnasqi unitèta: O žanglipen živipnasqo *Štiințele vieții*

I lèkcia: Palal àl plànte/votanã

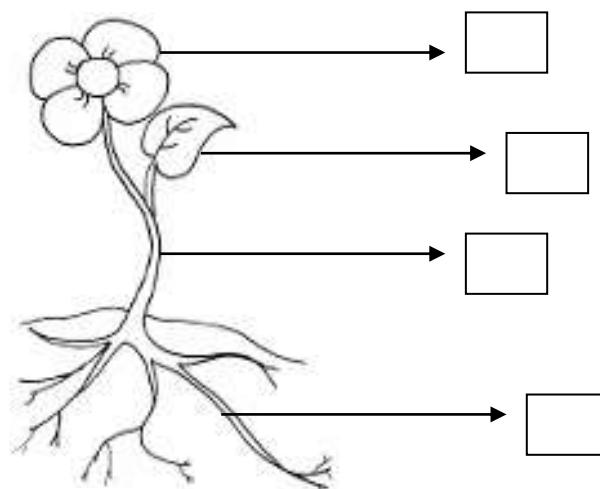
Specifikàne kompetènçe: 1.3, 1.4, 3.1

Butãqi fiša

1. Ginav e imagine vaš te lačhares len sar si e etàpe e barãripnasqe jekhesqi votani/plànta.

2. Rangãr e kaleça i kasèta anθar áací darrin/rãdãcina, e galbenoça i kasèta anθar ááco koçaj, e zelenoça i kasèta kaj patrinã thaj e loleça i kasèta kaθar i luludĩ:

3. Alosar fiesavi votani/plânta palal o pròduso anθar savo kerel pes:

4. Xramosar maj tele savo si o ròlo le plânteqo/votanânqo:

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

E siklãripnasqi uniteta: O Źanglipen Źivipnasqo *ŹtiinŹele vieŹii*

I lèkcia: Palal àl Źivutre

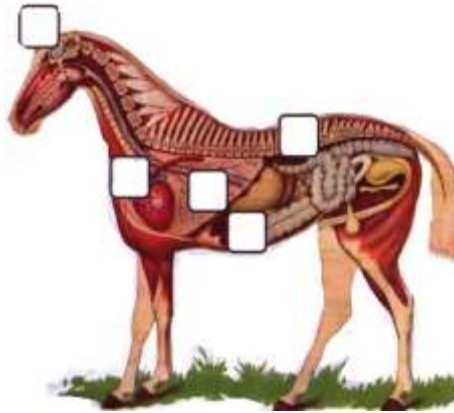
Specifikàne kompetènca: 1.3, 1.4, 3.1

Butãqi fiŹa

1. Xramosar o anavipen eandrutne orgànenŹe thaj xramosar i laŹhi cìfra anŹ-o kherorro paŹal fiesavo andrutno orgàno.

1 _____, 2 _____, 3 _____,

4 _____, 5 _____

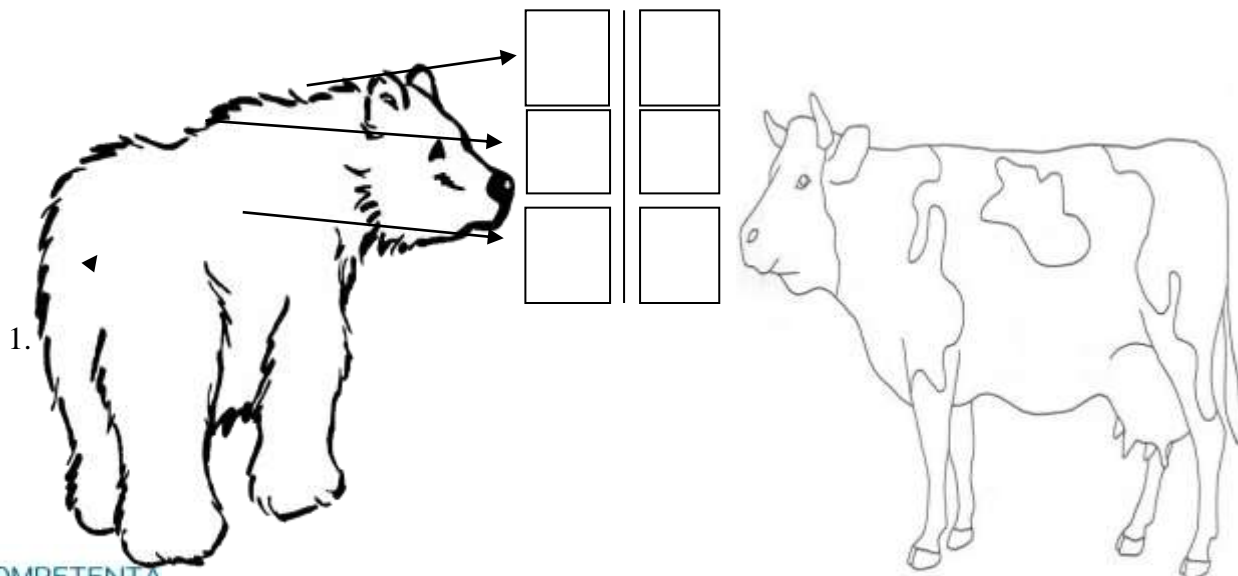

2. Rangãr e riga e korposŹe ŹivutrenŹe anŹar e imagine labarindoŹi o kòdo:

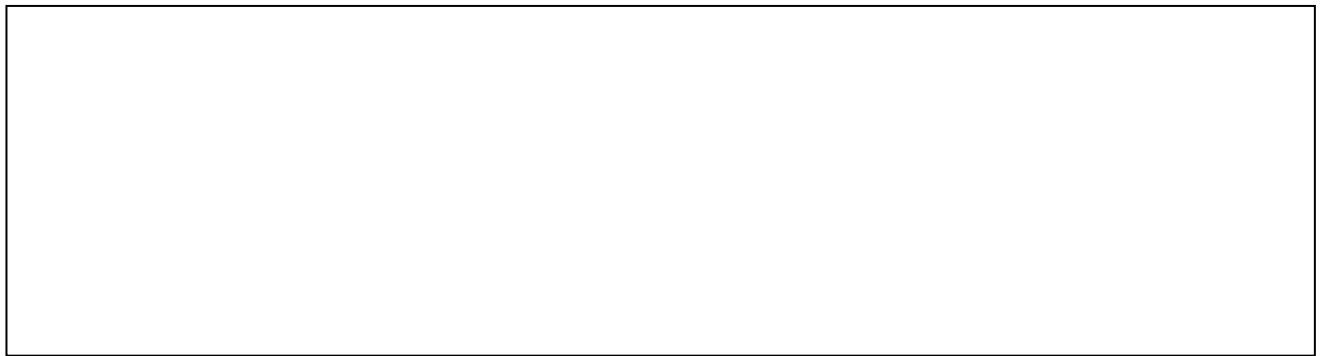
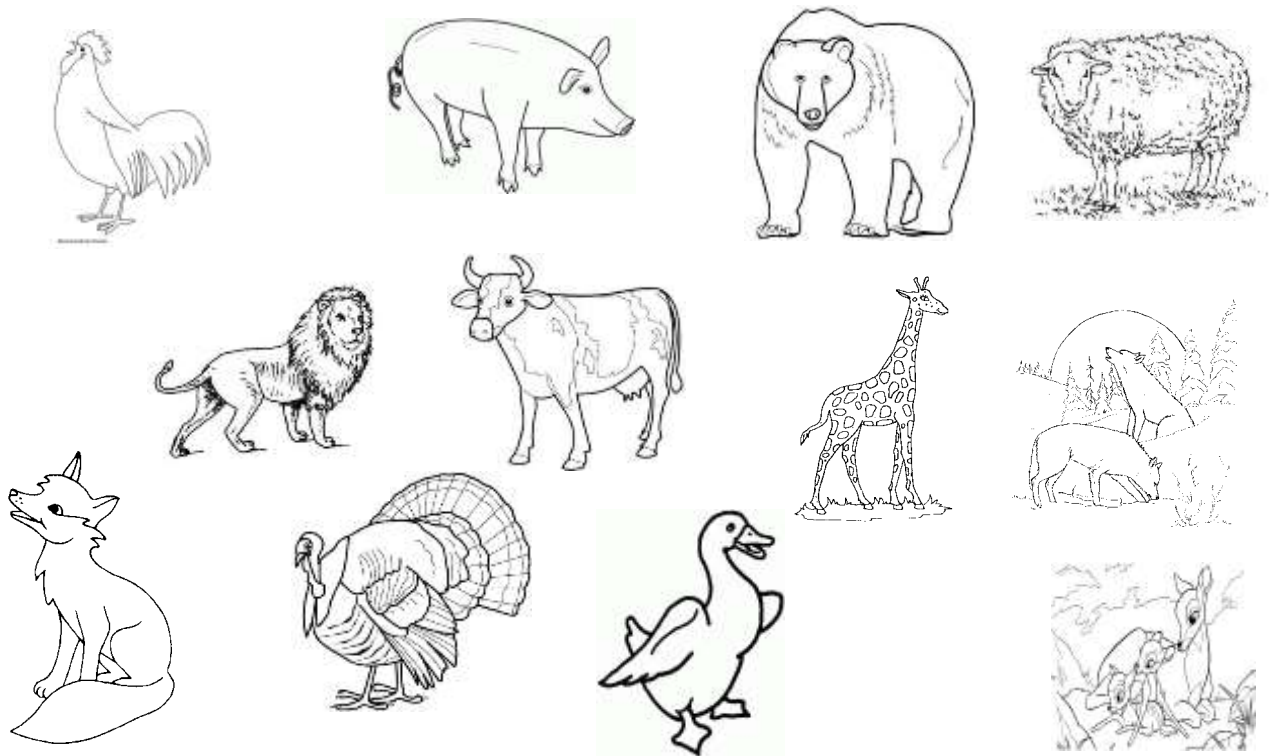
zeleno-Źero;

lolo-korpo;

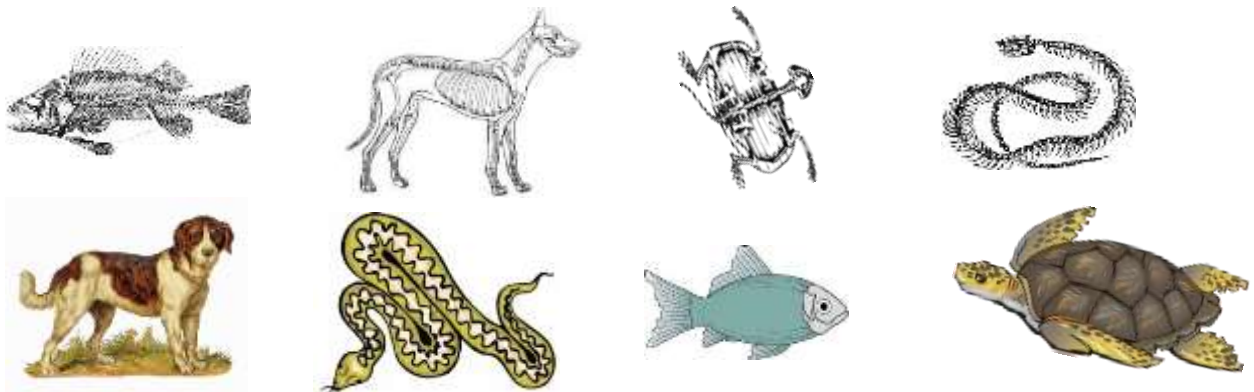
boldo-punre

3. Anavăr e kheresqe 3ivutre thaj veşesqe 3ivutre thaj xramosar maj tele ăl alava:

4. Arakh o skeleto fisavesqe 3ivutro thaj ker phandipen.

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

E siklãrpnasqi uniteta: O Źanglipen Źivipnasqo *ŹtiinŹele vieŹii*

I lèkcia: Evaluàcia- palal àl Źivutre thaj plànte

Specifikàne kompetènca: 1.3, 1.4, 3.1

Butãqi fiŹa

1. Kalãr e kasete anŹar daxni/ cãci rig e votanenqe/plànte save ame xas len:

a) i darrin;

b) patrinã;

c) frùkturã;

2. Keren propozicia e alavença arakhle mai opre:

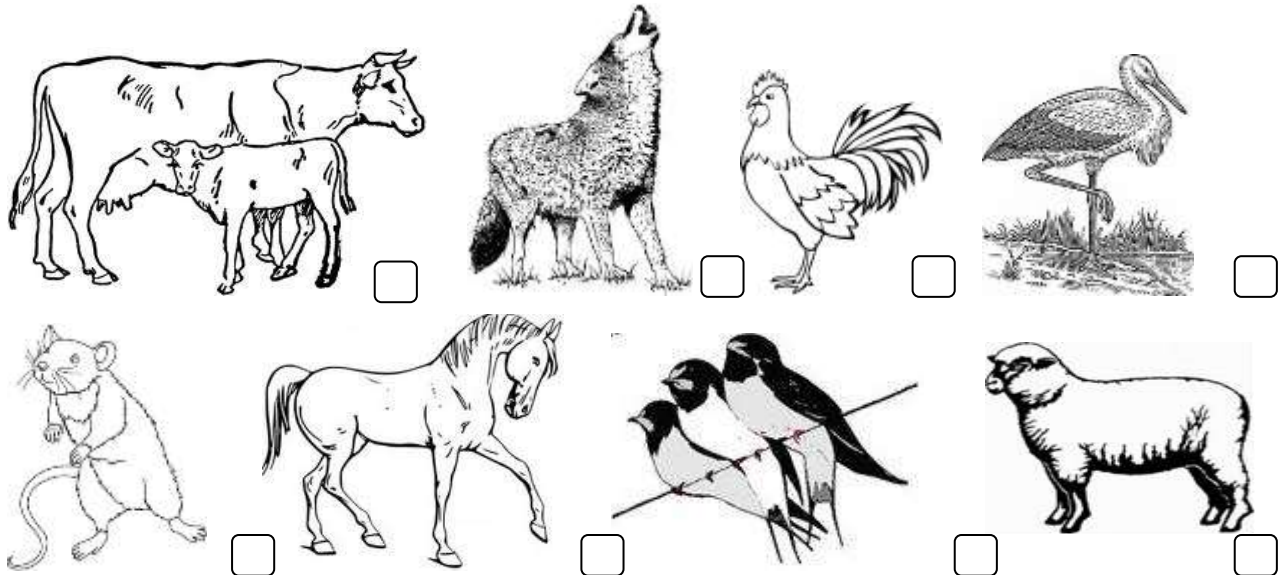

UNIUNEA EUROPEANĂ

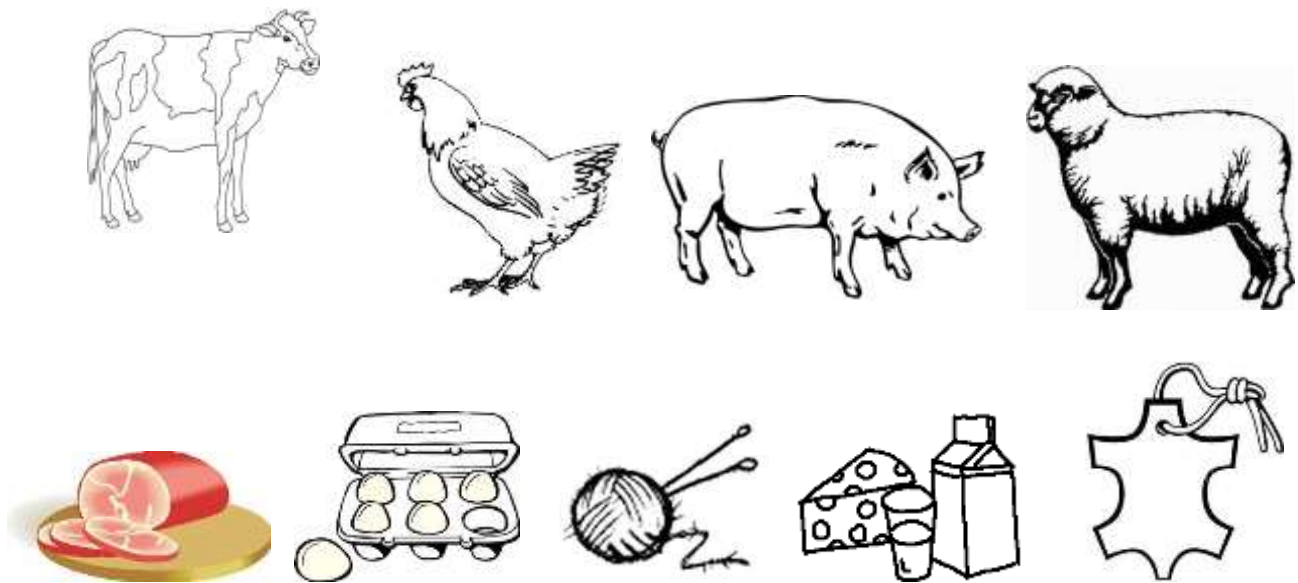

Instrumente Structurale
2014-2020

3. Rangăr e loleça i éací kasèta keresqo živutrenqo:

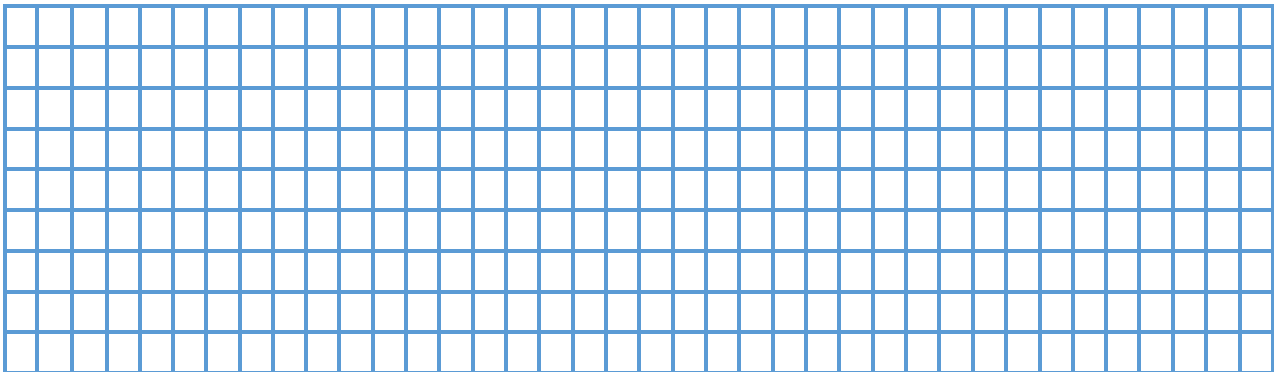
4. Ker o phandipen maşkar e živutre thaj xramosar so labărel o manuş lenθar:

3. Rangă e imăgine/citre. Ginav aj xramosar sode čhavorre den pen vast.

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

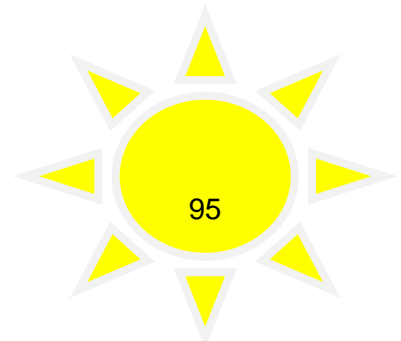
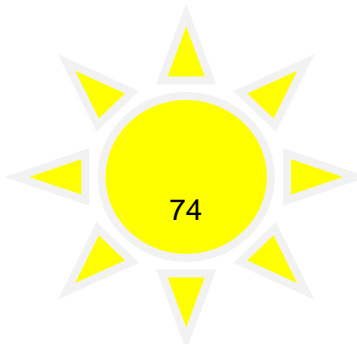
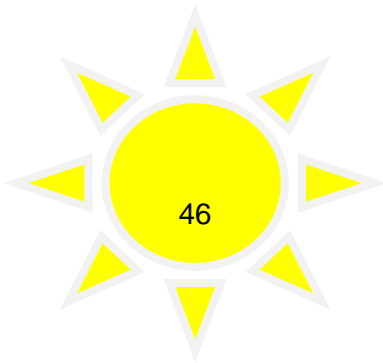
E siklãripnasqi uniteta: O žanglipen/E sikavimata e Phuvãqe

I lèkcia: E sikavimata e phuvãqe!

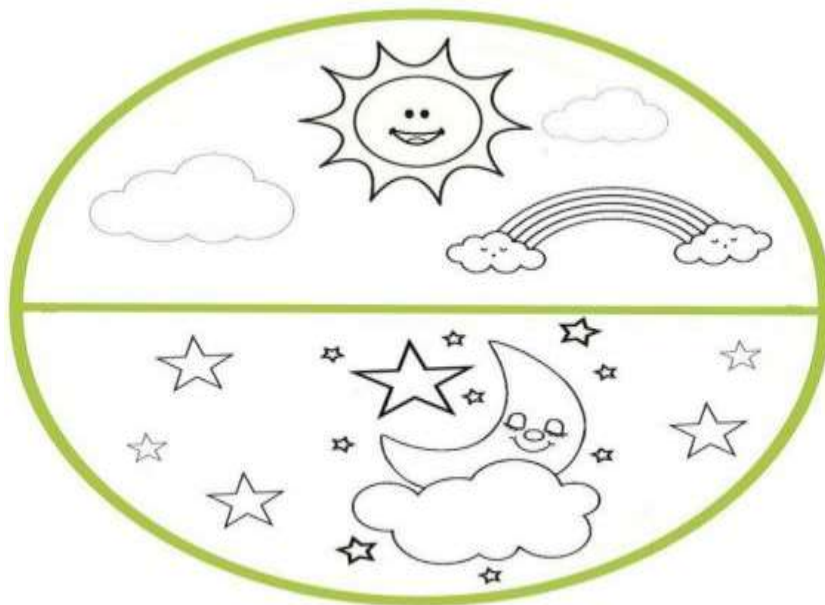
Specifikàne kompetènca: 1.4, 4.2

Butãqi fiša

1. Xulav e ginavnã andar o maškar e khamesqo!

2. Rangãr e imãgine/citre thaj phen so dikhes?

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

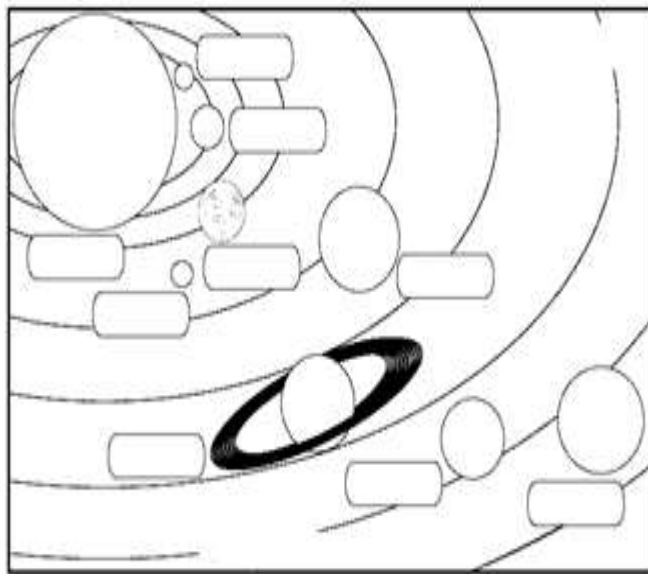
E siklãripnasqi uniteta: O Źanglipen e Phuvãqe

I lèkcia: I Phuv

Specifikàne kompetènca: 1.3, 1.4, 4.1

Butãqi fiša

1. Rangãr i imãgina, e amare planetaça, palal sar dikhes Phuvãqo glòbo anθar i klàsa.

2. Savi si i fòrma e Phuvãqe?

---

3. So si maj but p-i Phuv, pani vaj ?

---

4. Sar maj anavãrel pes i plãnetã saves Źivisarar?

---

5. Savo si e Terrasqo than anθ-o amaro khamesqo sistèmo?

---

6. Alosar o ćaço amboldipen:

Anθar e Phuvăqi trujalipen and-o trujal e Khamesqo inklel:

- a) o dīves thaj i răt;
- b) e berśivaxta;
- c) o dives;

7. Alosar i ćaći fórma:

Anθ-e Phuvăqe trujalipen anθ-o trujal e aksaqo inklel:

- a) O dives;
- b) O dīves thaj i răt;
- c) E berśivaxta.

8. Sode satelitură si la Planeta?

---

9. Sode divesa trebal e Planetaqe te trujarel anθ-o trujal e Khamesqo?

---

10. Kana si o dives e Phuvăqo?

---

11. Xramosar ande jekh propozìcia savo si o ròlo e Phuvăqo.

4. Rangăr i imăgina savi si anθ-o zoralikano bešipen.

ZORALIPEN	BILÖVIPEN
KIRAVIPEN	XASARIPEN

5. Xramosar o trebutno sēmno: <, > vaj =.

2	2		5	6		2	0		1	5		2	7		3	8		7	6		4	6					
1	6		1	3		4	7		2	9		8	5		4	4		2	4		2	4					
6	5		6	5		7	3		9	1		4	3		8	7		3	6		7	8					
2	0		3	2		4	5		5	4		9	0		9	0		8	7		2	0					

I matemàtica thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

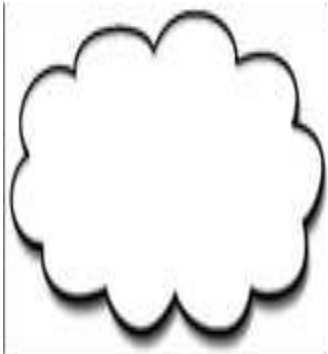
E siklãripnasqi uniteta: O 3anglipen e Phuvãqe

I lèkcia: I transformàcia e panesqi - *Evaporacìe*

Specificàne kompetènca: 1.3, 1.4, 1.6, 3.1, 4.1

Butãqi fisa

1. Rangãr i imàgina savi sikavel o xasaripen.

EVAPORACÌE	BILÖVIPEN	PAXOME
		

2. Pher e propòzicie e çaçe alavença:

Kana avri e àerosqi temperaturà telal 0 C, o pani .....

Ivendesqo o manus .....k-o khamesqo tatipen.

Atunçi kana o pani ....., e panãqe ùlã vazden opral pirãqe.

Kana avri si but tato, o pani anθar xaing .....

3. Arakh o ćaćo rezultăto.

68 - 30 =

51 + 5

87 - 6 =

90 - 50 =

8 + 21 =

78 - 70 =

32 + 40 =

72

40

29

81

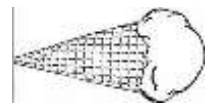
8

38

56

4. Ker o phandipen: So kerel pes atunći kana

O pani si ćhutino anθ-jekh piri p-i jag?

O pani si ćhutino k-o śudrărno?

Jekh paxome kũbo si ćhutino p-o ćaro?

I matemàtica thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

E siklãripnasqi uniteta: O žanglipen/E sikavimata e Phuvãqe

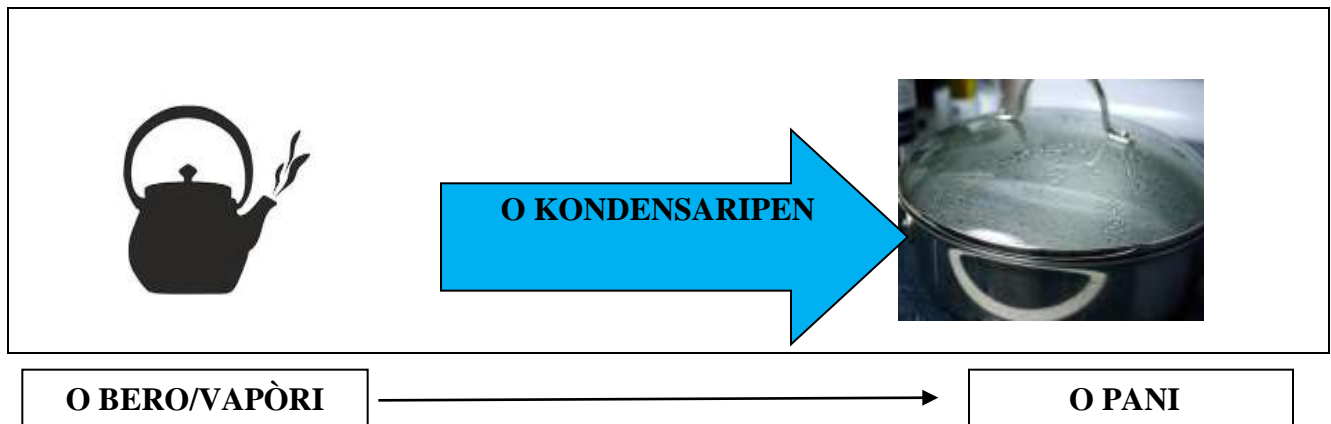
I lèkcia: I transformàcia e panesqi - O Kondensaripen

Specifikàne kompetènca: 1.3, 1.4, 1.6, 3.1, 4.1

Butãqi fiša

1. Inker godãthe!

O kondensaripen si o nachavipen e panesqo anθar berikano bešipen anθo thavdino bešipen.

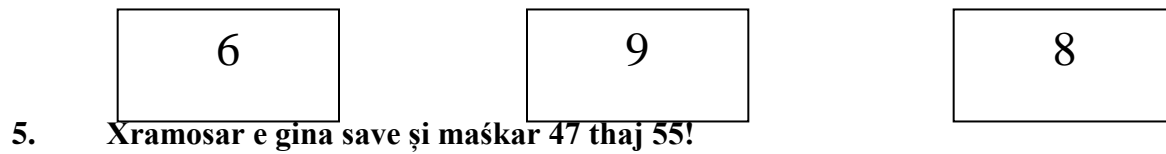
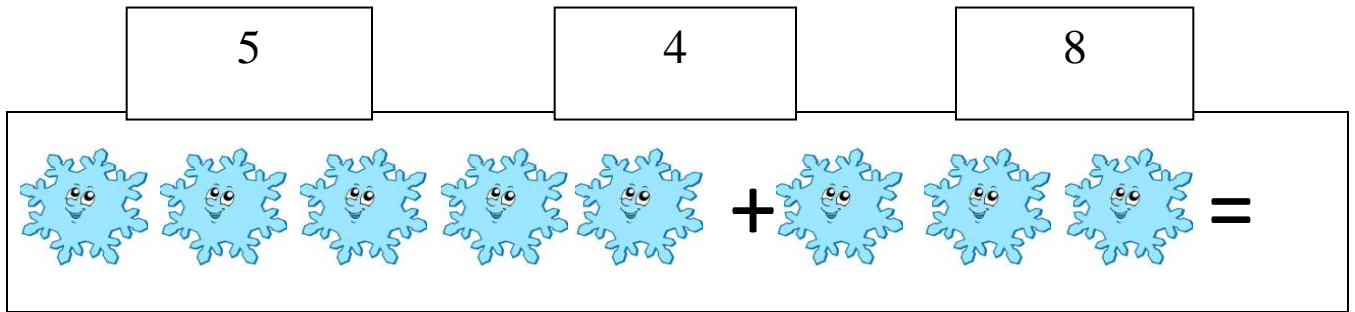
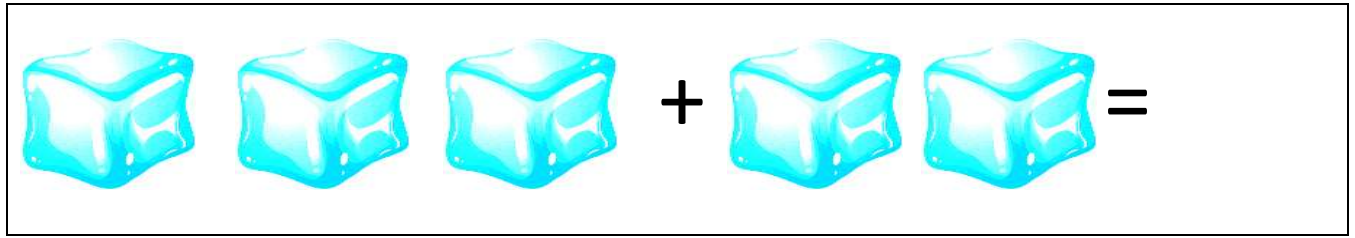

2. Alosar save cìtre/imagìne sikaven o berikano thaj thavdino bešipen. Thos anθ-o štarrigalo.

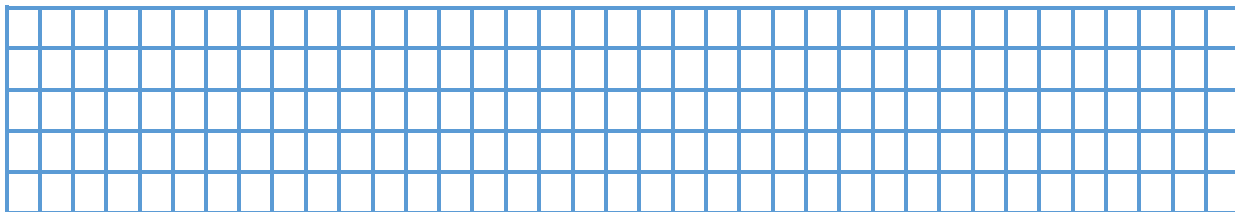

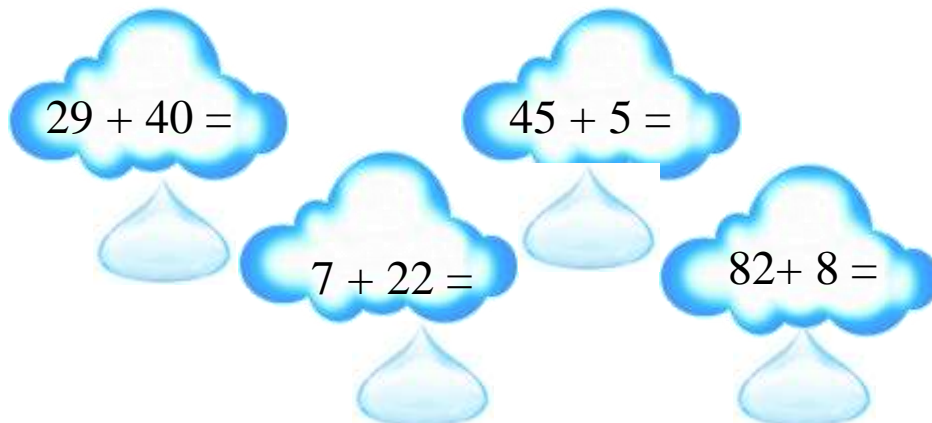
4. Alosar o căco rezultăto:

5. Xramosar e gina save și mașkar 47 thaj 55!

6. Ginav thaj xramosar o rezultăto !

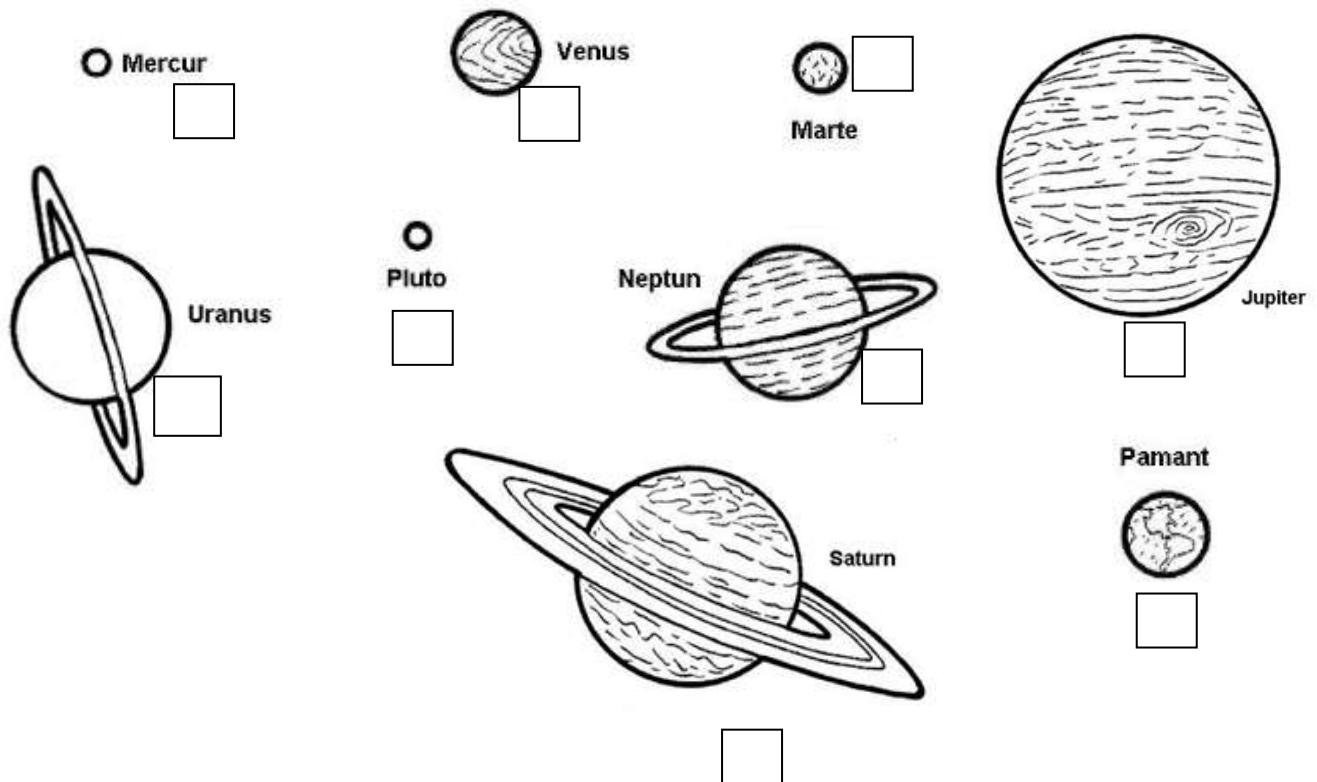
I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa
E siklãripnasqi uniteta: *O žanglipen/E sikavimata* e Phuvãqe

I lèkcia: *O Universo*

Specifikàne kompetènca: 1.4, 4.1, 4.2

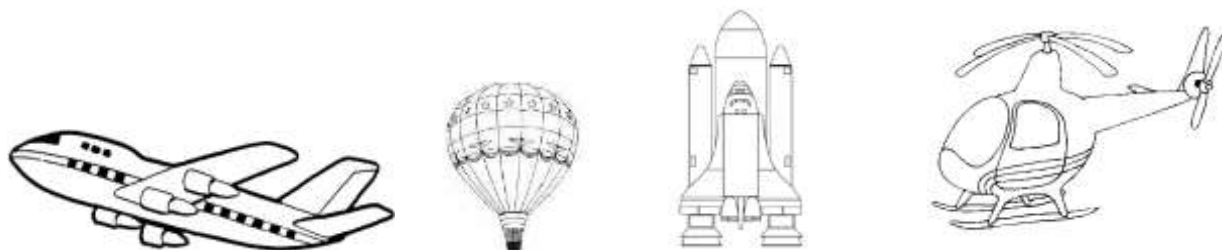
Butãqi fiša

1. Ginav e planete anθar o khamesqo sistemo, anθ-i òrdine, širdindoj kaθar i Phuv.:

2. Trujar i planeta kaj tu Žives.

3. Maškar e avutne tradine, rangãr e kodova saveça o manuš areslãs p-o čhonut.

UNIUNEA EUROPEANĂ

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

E siklãripnasqi unitèta: O Żanglipen/E sikavimata e Phuvãqe

I lèkcia: O kham, i sursá tatimnasθar thaj dudãsθar

Specifikàne kompetènca: 1.4, 4.1, 4.2

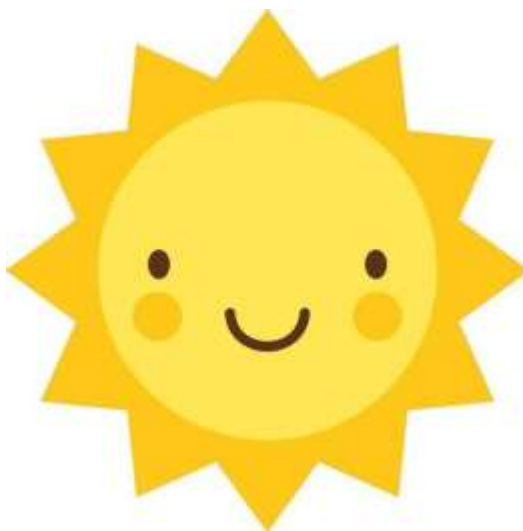
Butãqi fiša

1. Inker godãθe!

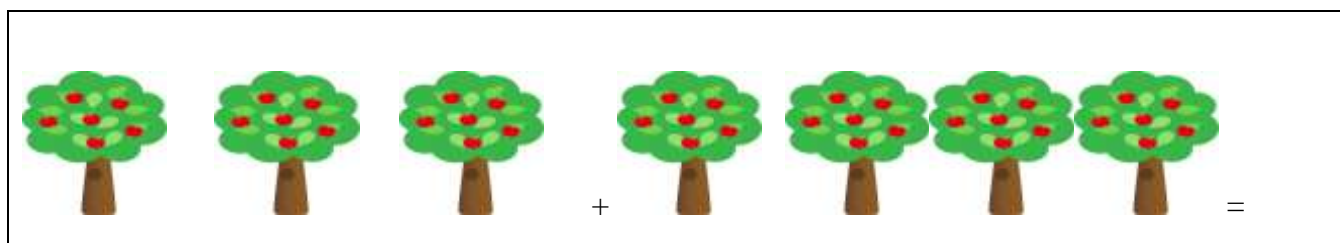
O kham Ńi jekh ćerxaj, savi si maj pašutni vaš i phuv thaj si ãl maj dudãlo kórpo sovo d-ãstíl te dikhel pes.

O kham si e maj šerutni sursa dudãsθar thaj tatimnasθar.

Bidudãqo thaj bitatimasqo e khamesqo, ni te avel Żivipen pi Phuv.

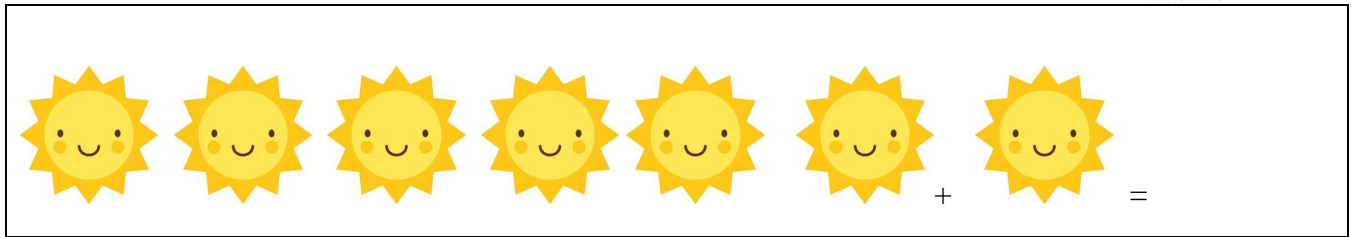
2. Alosar o ćacó rezultàto:

10

7

5

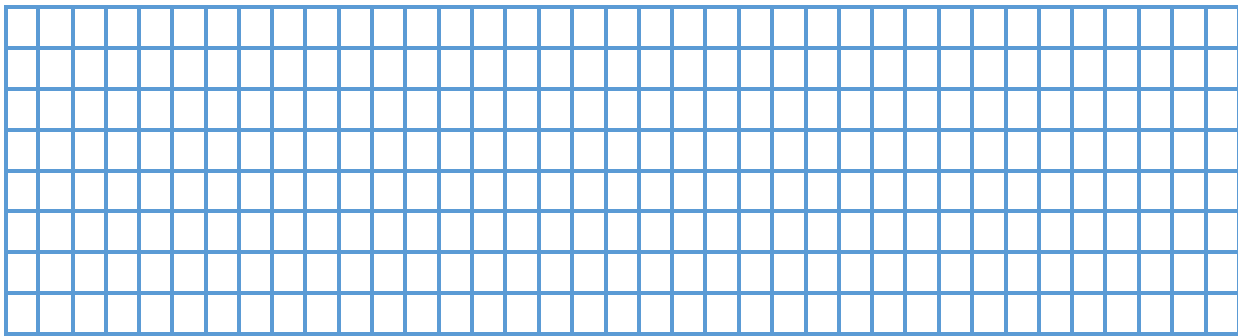

9

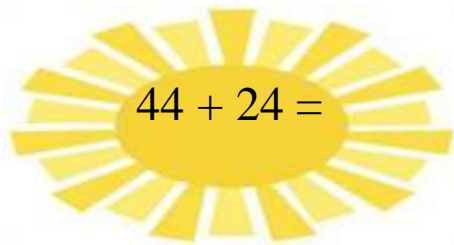
6

7

3. Xramosar e gina save și mașkar 76 thaj 85

4. Ginav thaj xramosar o rezultato

UNIUNEA EUROPEANĂ

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

E siklãripnasqi uniteta: *O Żanglipen/E sikavimata e Phuvãqe*

I lèkcia: **O kham, i sursá tatimnasθar thaj dudãsθar**

Specifikàne kompetènca: 1.4, 4.1, 4.2

Butãqi fiśa

1. Kher o phandipen!

I Planéta kaj Żivisarar.	Kham
Phuvãqo Satelito	Terra
Del amenqe dud thaj tatipen.	Ćhonut

2. Xramosar Ć e ćaće phenipnasqe thaj X e kolavrenqe xoxavne:

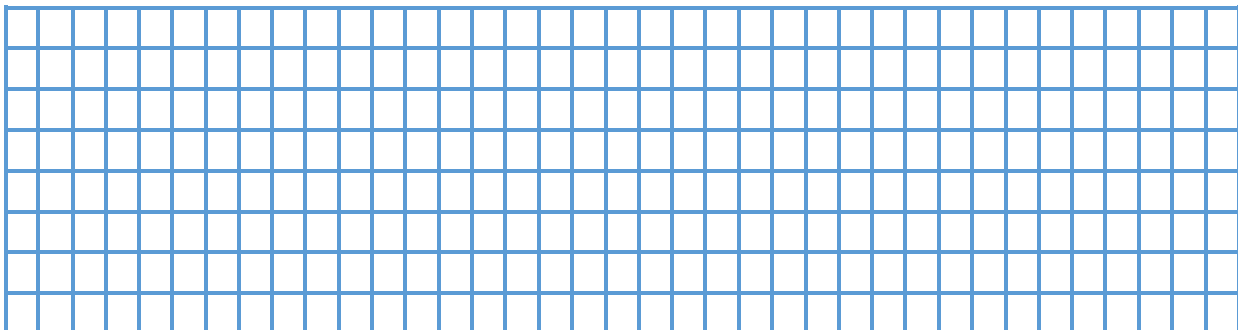
☀ I Planéta Phuv si anθ-o Univèrso. ( )

☀ O Kham trujal pes trujal e Phuvãqo. ( )

☀ E divesa thaj e rãtã inklen anθar kodoja ke o Pghuv rujal pes lesqo trujaleθe.( )

3. Ginav:

27+	46+	83-	56-	100-	33+
8	<u>25</u>	<u>4</u>	<u>48</u>	<u>36</u>	<u>7</u>

I matemàtica thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa
E siklãripnasqi uniteta: O žanglipen/E sikavimata e Phuvãqe

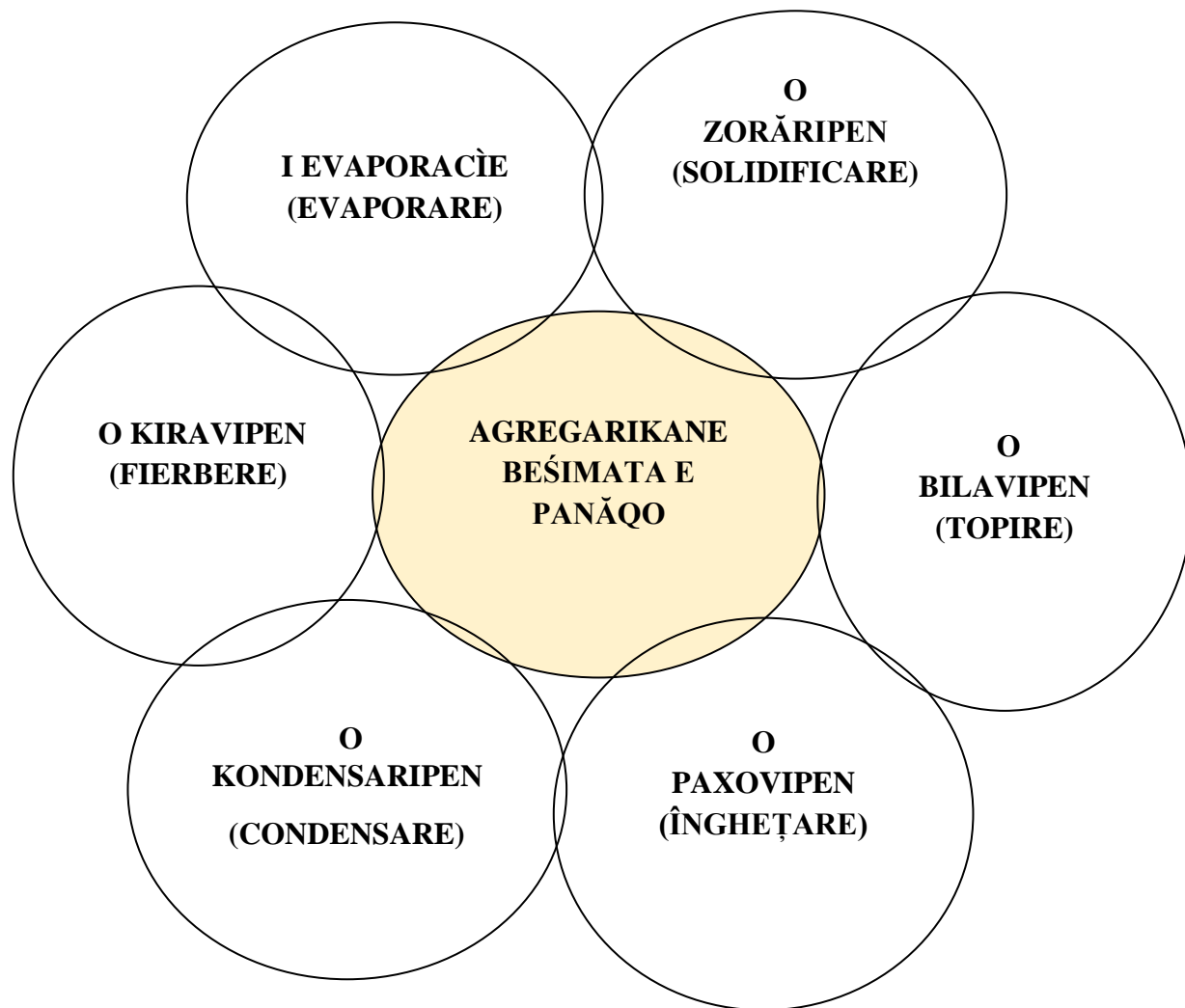
I lèkcia: Evaluacìa

Specifikàne kompetènçe: 1.3, 1.4, 3.1, 4.1

Butãqi fiša

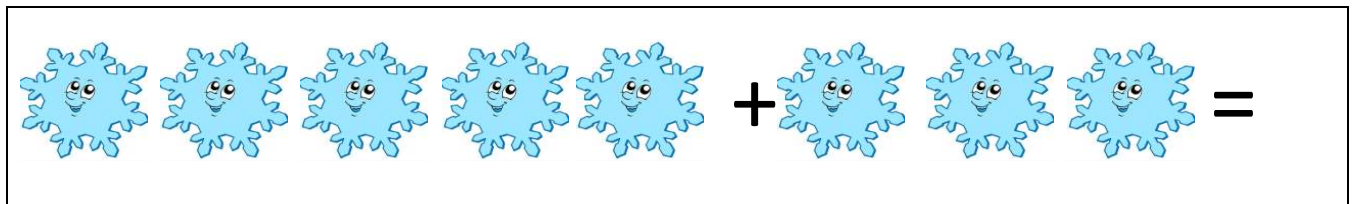
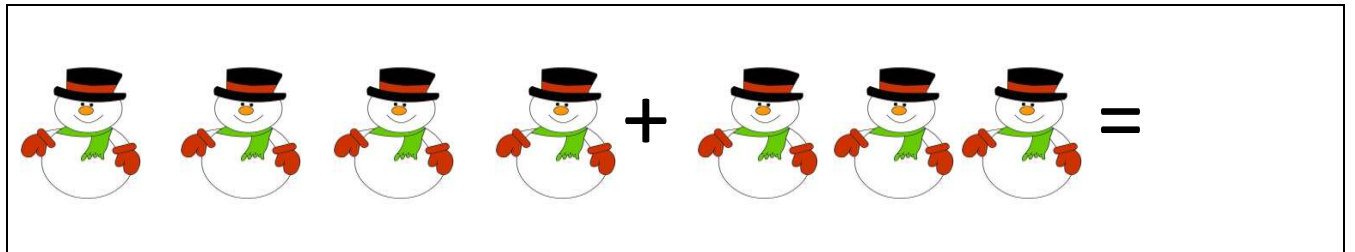
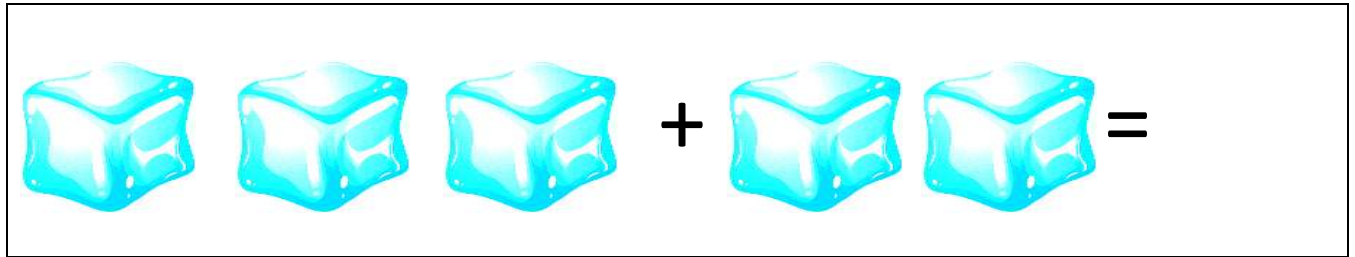
1. Rangãr palal o telutno módelo:

- **O KIRAVIPEN**
- **O KONDENSARIPEN**
- **O PAXOVIPEN**
- **O BILAVIPEN**
- **O ZORĂRIPEN**
- **I EVAPORACÏE**

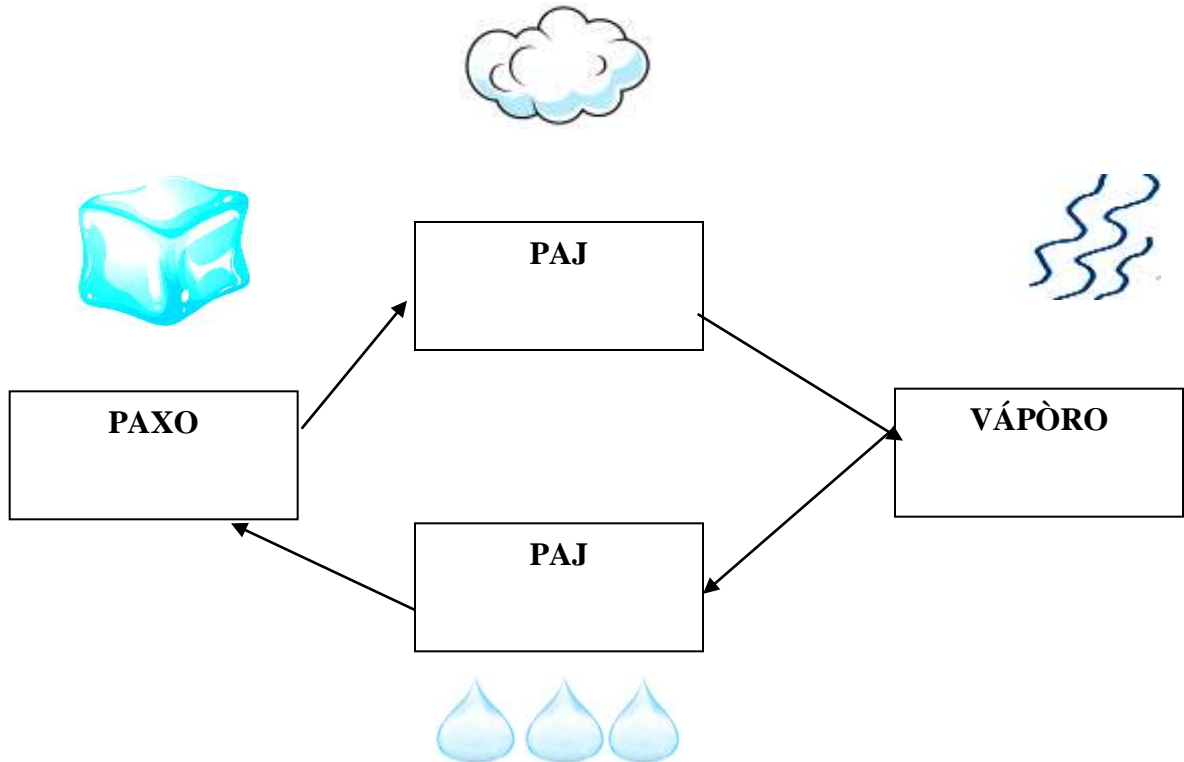

2. Ginav e imăgine/ćitre thaj nakhaven o gin palal lenĝe.

3. Xramosar anĝ-i jekh propozicia so si anĝ-i telutni imăgine/ćitre.

4. Ginav sode pikură panăqe si thaj xramosar o gin anθ-o štarrigalo.

5. Rangăr e imăgine/cítre maj telal.

UNIUNEA EUROPEANĂ

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

E siklãripnasqi unitèta: O žanglipen/E sikavimata e Phuvãqe

I lèkcia: I evaluacia

Specifikàne kompetènçe: 1.2, 1.4, 3.1, 4.2

Butãqi fiša

1. Ginav!

$38 + 20 =$

$52 + 14 =$

$21 + 34 =$

$48 + 11 =$

$63 + 15 =$

$57 + 22 =$

$54 + 24 =$

$67 + 22 =$

$36 + 41 =$

$38 - 20 =$

$52 - 14 =$

$34 - 21 =$

$48 - 11 =$

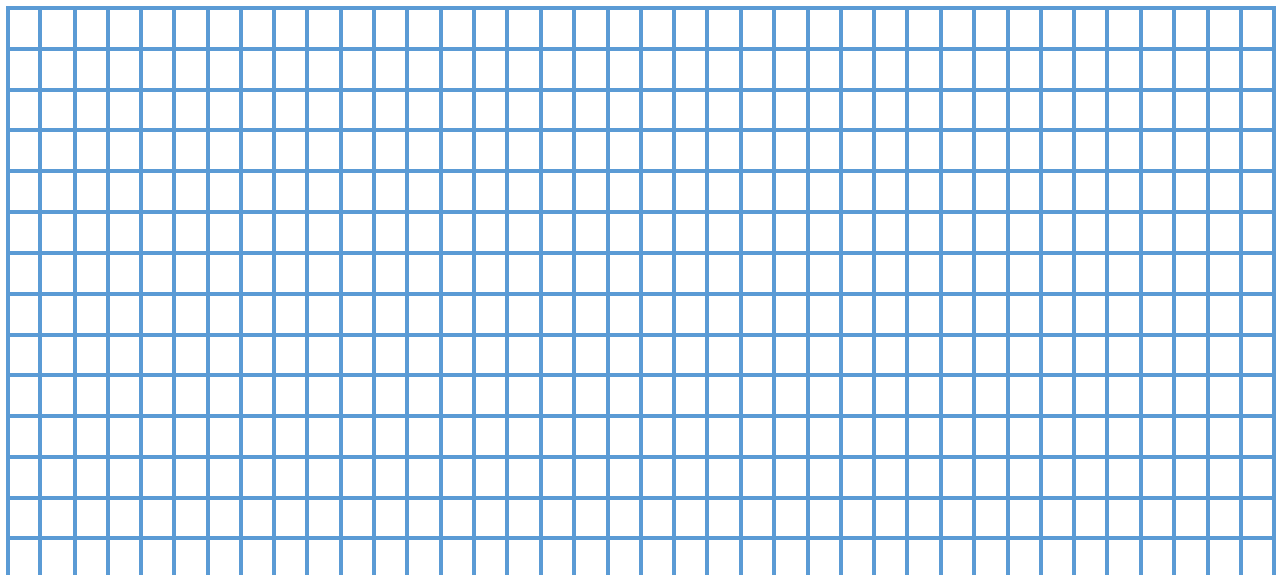
$66 - 24 =$

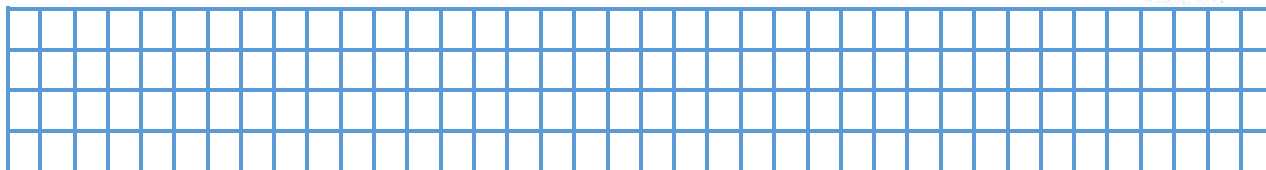
$57 - 22 =$

$35 - 42 =$

$53 - 21 =$

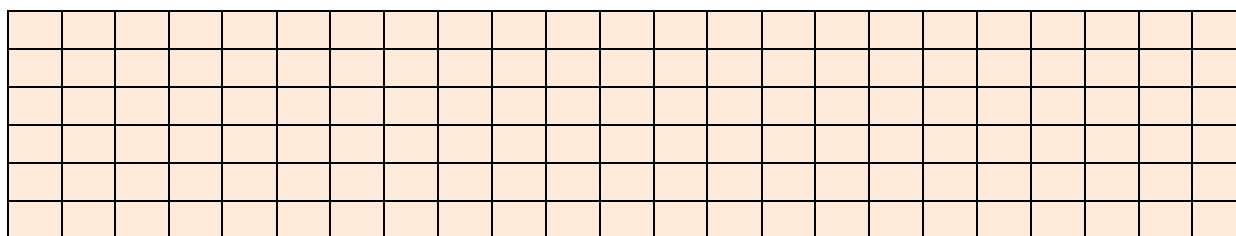
$67 + 32 =$

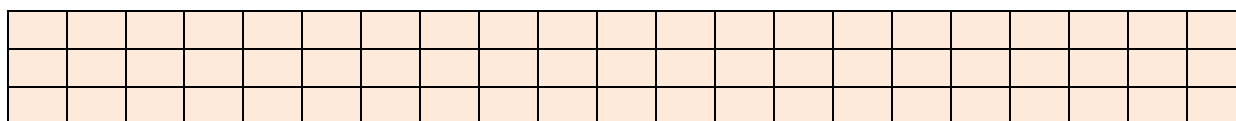
2. Ginav e gina, palal ker len komparàcia labarindoj jekh anθar sémnură: < ; > ; = .

$35 + 24$	<input type="text"/>	$46 + 23$	$27 + 52$	<input type="text"/>	$32 + 47$
$23 + 35$	<input type="text"/>	$42 + 16$	$38 + 41$	<input type="text"/>	$36 + 43$

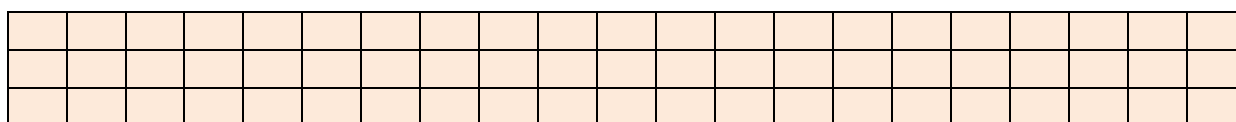

3. Ginav e sùme xramosarde p-e planéte:

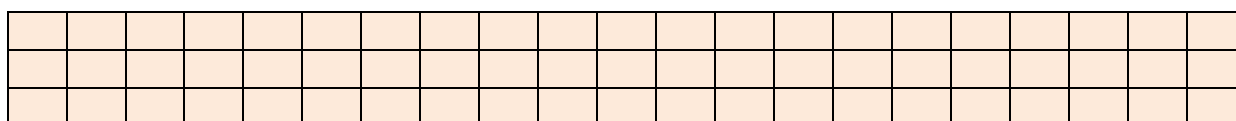
a) o Saturn thaj o Merkur;

b) So maj paše thaj so maj dur e Khamesqe;

c) Ker e komparàcie e ginenqi sùma xramosarde p-e planéte Venus + Terra, e ginenqi sumeça xramosarde p-e planéte Venus + Uranus;

UNIUNEA EUROPEANĂ

Merkur	Venus	Terra	Marte	Țupiter	Saturn	Uranus	Neptun
84	44	120	12	7	3	63	22

4. Savotone thaj Kurke o Samir, o Suraž thaj i Sonia lien rig k-jekh konkurso tiroşqe e serbeneça.

E rezultatură si anθ-o tabélo e maj telal. Arakh len:

a) Sode punktură kerde fiesavo? Savo si o klasaménto?

b) Sode punktură kerde khetanes savoto? Tha' kurko?

	Samir	Suraž	Sonia
Savoto	22	31	26
Kurko	32	24	33

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

E siklãripnasqi uniteta: *E fizikane žanglimata*

I lèkcia: *O vesto peripen e korporenqe !*

Specifikàne kompetènca: 1.4, 4.2

Butãqi fiša

1. Dikh e imàgine thaj phen e amboldimata k-e pučhimata.

So malavel pes e phabajenča? Tha e cu meteoroča? Kaj aresela i phabaj? Tha o meteorito? Sosθe? Cırde jekh linia savi sikavel kaθar peren e obièkturã.

		<p>Arakh!</p> <p>O Newton sas o baro sikavipnasqo manuś. E šeleča berśa palal, vov dikhlãs ke savorre obièkturã mukhline mesto perdipen, aresen p-i phuv.</p> <p>I phuv si la jekh zor savi tradel e korpurã. Kadaja si zor la gravitaciaqi.</p>
---	--	--

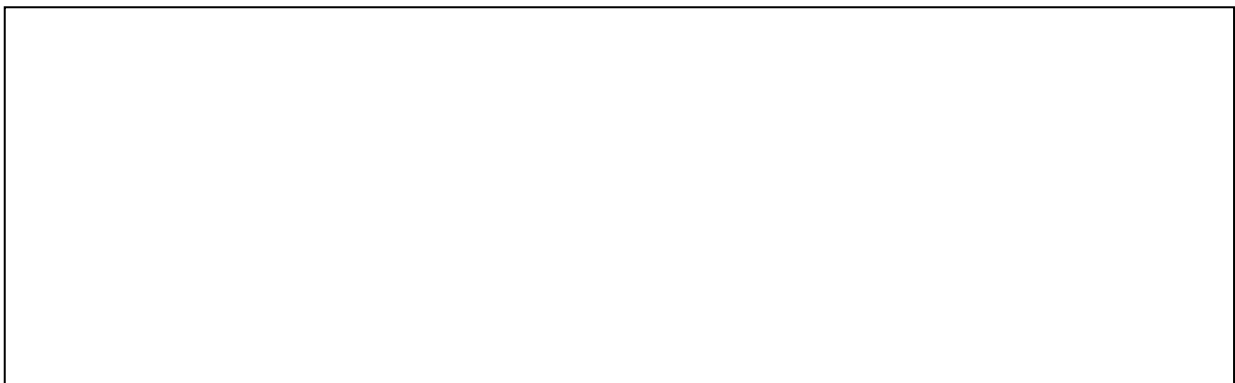
2. Dikh e imàgine thaj phen sosθar daśtin pen žalãren e obièkturã. Phandes e imàgine e éacé alava.

			
spildipen	peripen	puzgalipen	cirdipen

3. Trujal e imàgine saves0e e obièktură si cirdine e Phuvăqe e zorăqa maj bare.

4. Krisinăras i ordina saves0e e obièktură an0ar e imàgine peren p-i phuv, kana si mukhline te peren jekhal, jekhcanutno ucipen.

I matemătika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

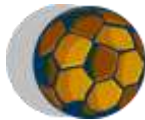
E siklãripnasqi uniteta: *E fizikane žanglimata*

I lèkcia: *O vesto peripen e korporenqe !*

Specifikàne kompetènçe: 1.4, 4.2

Butãqi fiša

1. Alosar, maškar e kalãripen, anθ-i flesavi situàcia, o obièkto savo aresel maj sigo p-i Phuv, kana si mukhlo te perel kaθar e dumesqo nivèlo!

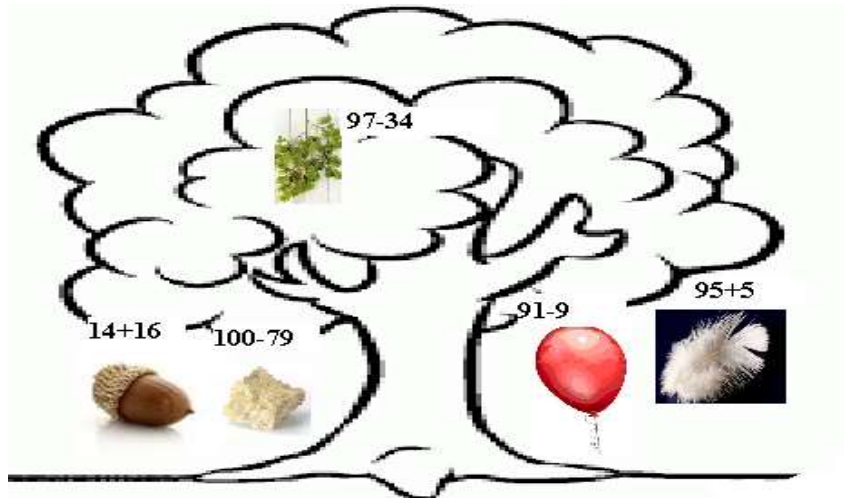

2. Thon anθ-i barãrde òrdina e line resimata thaj arakhena òrdina savesθe kadava obièkturã peren p-i phuv.

3. Ćitren anθ-e in telutne kasete e obièkturã save si sa kadã sar i resimata kerde anθ-e barãrdine ordina.

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

E siklãripnasqi unitèta: *E fizikane žanglimata*

I lèkcia: *O vesto peripen e korporenqe !*

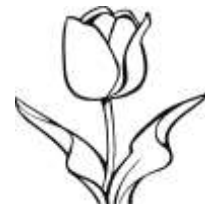
Specifikàne kompetènqe: 1.4, 4.2

Butãqi fiša

1. Inker godãoe!

- ✓ Fiesavo obièkto si les jekh pharipen.
- ✓ I Phuv cirdel e butã karing lesqe, bi te mukhel te durãrel pes, e zorãqa anavãrdi gravitacia.
- ✓ E korpurã save si len jekh maj baro pharipen, aresen maj sigo p-i phuv.

2. Gin e obijekturã anθ-i òrdina lenqo peripen p-i phuv.

3. Dikh e gina anθar o tabèlo thaj ginaven:

			
26	19	38	41

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

E siklãripnasqi uniteta: *E fizikane žanglimata*

I lèkcia: *O vesto peripen e korporenqe !*

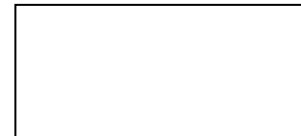
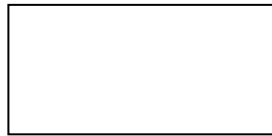
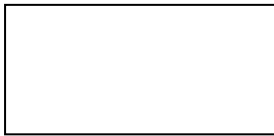
Specifikàne kompetènçe: 1.4, 4.2

Butãqi fiša

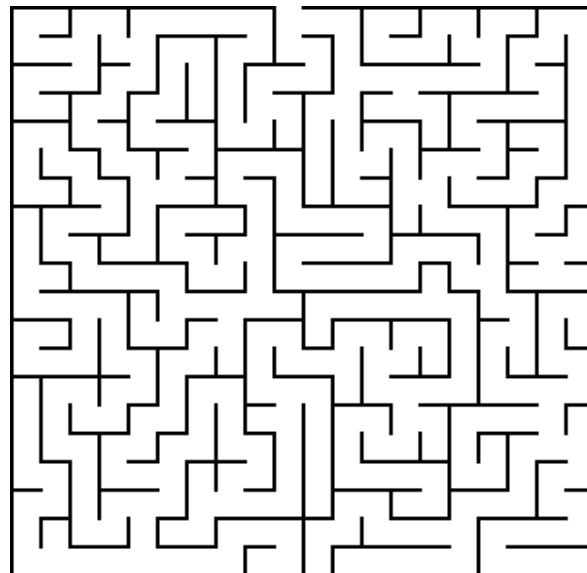
1. **Inkeren godãthe!**

- ✓ Kana perel jekh obiekto ando vast, vov perel p-i Phuv.
- ✓ Sovorre butã/obièkturã pašal amanthe si cirdine katar I Phuv ke jekh gravitacionala fòrca/zor.

2. **Xramosaren andi kasetã o anav thaj nachaven o gin e obietosqo savo arasel jekhto p-i phuv.**

3. **Ajutisar i nava te arasel pi Phuv. Rangãr o drom kaj voj kerel les.**

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

E siklãripnasqi uniteta: *E fizikane Zanglimata*

I lèkcia: *O vesto peripen e korporenqe !*

Specifikàne kompetènçe: 1.4, 4.2

Butãqi fiša

1. Rangãr e imãgine/citre thaj phen so dikhes. Xramosaren and-I jekh propozicia sosþar peren al phabaja anþi phabajlin?

I matemàtica thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

E siklãripnasqi uniteta: *E fizikane Zanglimata*

I lèkcia: *E energiaqe fòrme*

Specifikàne kompetènçe: 1.4, 4.2

Butãqi fiða

1. Trujal e obièkturã save si len trabaipen e elektricitãaqe vað te 3al:

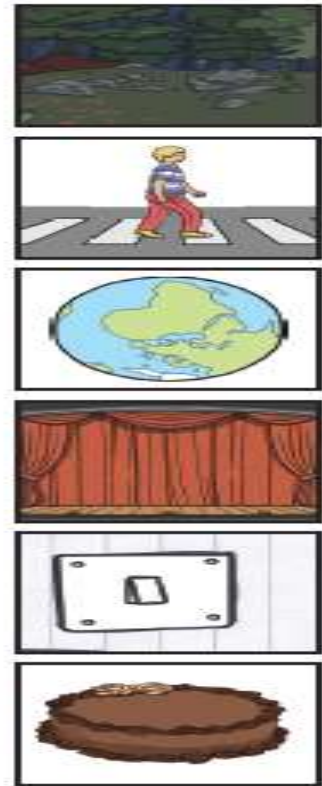

2. Trujal e obièkturã save dudãrena anθ-o tamloripen:

3. Kide e dikhimata save si amal. Godisar k-e dudale sursë thaj k-e thana/situacie savesøe labãras len.

4. Xramosar i sursa e energiaqi k-i fiesavi imàgina:

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

E siklãripnasqi uniteta: *E fizikane Zanglimata*

I lèkcia: *E energiaqe sùrse*

Specifikàne kompetènca: 1.4, 4.2

Butãqi fiša

1. Dikh e imàgine thaj phen savi si i sùrsa energiaqi.

2. Savi si i sùrsa energiaqi dini fiesavesøe situàcia. Trujal i cáci variànta.

- a. O pani
- b. I balval
- c. O kham

- a. O pani
- b. I balval
- c. O kham

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

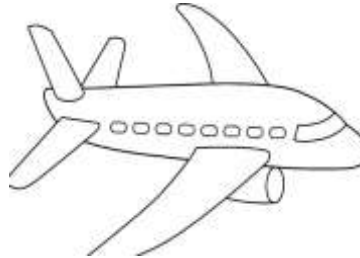
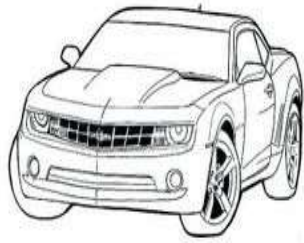
E siklãripnasqi uniteta: *E fizikane žanglimata*

I lèkcia: *E energiaqe surse*

Specifikàne kompetènca: 1.4, 4.2

Butãqi fiša

1. Alosar o lacho lav kaj malavel pes, thaj rangãr e imagine dine maj tele:

PETRÓLO/FOTÓGINO
ANGAR

PETRÓLO/FOTÓGINO
BALVALD

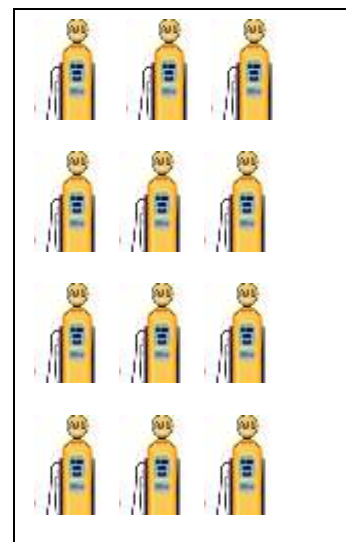
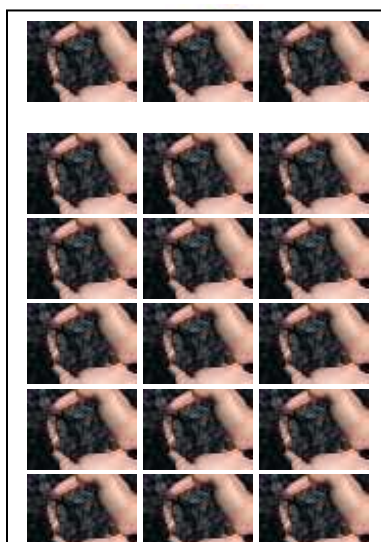
PETRÓLO/FOTÓGINO
KHAM

2. Inker godãþe

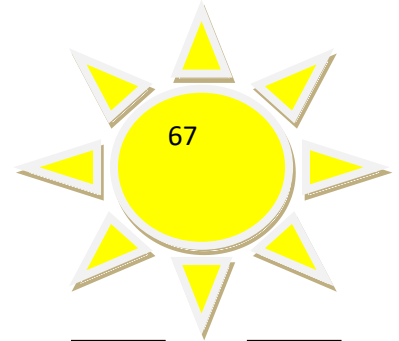
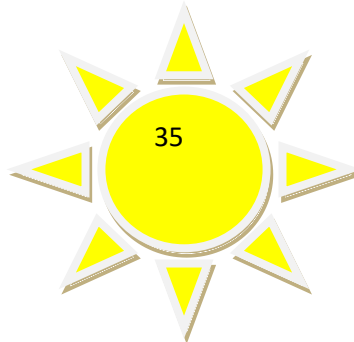
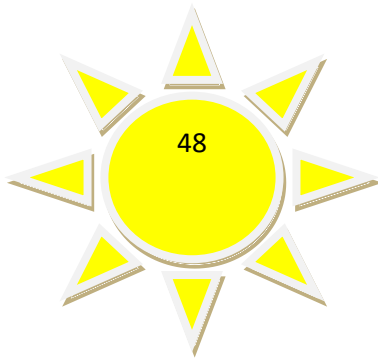

*Me sem e maj
importante
sursa kaj dav
dud aj tatipen!*

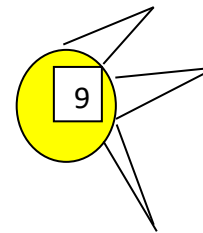
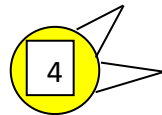
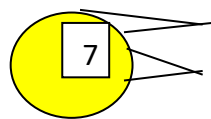
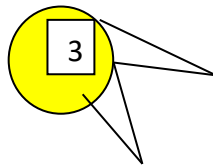
3. Ginaven e imãgine/ãitre thaj nakhaven o gin palal lenþe.

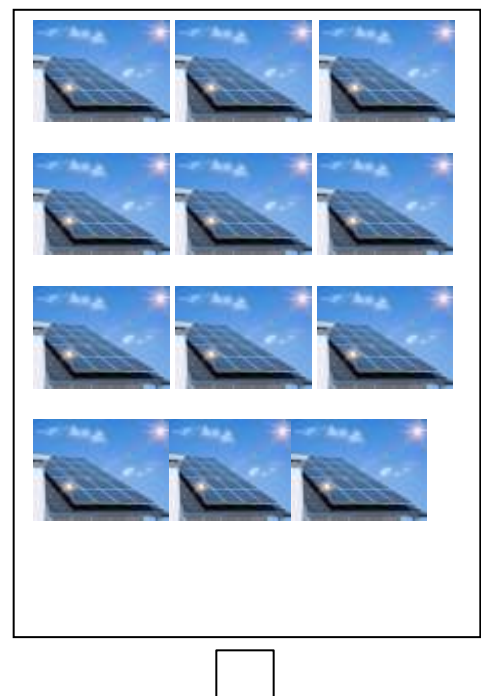
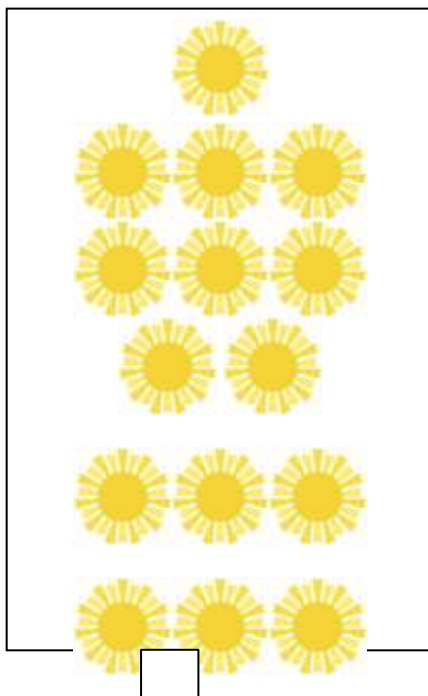
4. Xulav e ginavnă andar o maşkar e khamesqo!

5. Xulav e dine gina!

6. Ginaven e imăgine/ćitre thaj nakhaven o gin palal len0e.

UNIUNEA EUROPEANĂ

I matemàtika thaj e medivosqi eksploràcia, i jekhto klàsa

E siklãripnasqi unitèta:

I lèkcia: *Evaluàcia*

Specifikàne kompetènçe: 1.4, 4.2

Butãqi fiša

1. Ginav!

$37 + 25 =$

$63 + 14 =$

$32 + 45 =$

$47 + 15 =$

$83 + 10 =$

$22 + 22 =$

$39 - 10 =$

$57 - 12 =$

$63 - 21 =$

$46 - 29 =$

$65 - 34 =$

$77 - 26 =$

UNIUNEA EUROPEANĂ

2. Ginav e gina, palal ker len komparàcia labarindoj jekh anθar sémnură: < ; > ; = .

$41 + 36$		$40 + 22$	$18 + 72$		$35 + 25$
$27 + 45$		$65 + 26$	$38 + 21$		$46 + 33$

3. Pher e cúce thana anθar o tabèlo!

+	56	35	22	36	18	42	75
5							
7							
9							
10							

4. Pher o tabèlo!

a	25	32	60	38	26	55	10	73	80
b	30	28	31	42	64	45	72	16	11
a+b									

5. Pher o tabèlo!

a	a - 20	a - 40	a - 10	a - 30	a - 49	a - 37	a - 60
78							
96							
88							

Titlul proiectului: „*Competență și eficiență în predarea limbii române copiilor și elevilor aparținând minorităților naționale din România*”

Beneficiarul proiectului: Ministerul Educației

Elaboratori: Petaca Daniela Maria, Anton Gina

Validatori: Boros Hajnalka, Dragomér Katalin

Data publicării:

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.